

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 7 - Number: 26 p. 151-186, Winter 2023

Kahramanmaraş/Türkoğlu Ağız Özellikleri (İsim ve Fiil Çekimi)* Kahramanmaras/Turkoglu Dialect Features (Noun and Verb Conjugations)

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1360071>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
14.09.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
30.12.2023

Makale Yayım Tarihi /
Article Publication Date
30.12.2023

Asya Studies

Dr. Öğr. Üyesi Esra Kirik

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi/
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi/ Türk
Dili ve Edebiyatı Bölümü/
esrakirik@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3964-065X

Bengü Orçan

Yüksek Lisans Öğrencisi /
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi /
Sosyal Bilimler Enstitüsü / Yeni Türk Dili
ABD

98orcan@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9590-7558

Maide Uykun

Yüksek Lisans Öğrencisi /
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi /
Sosyal Bilimler Enstitüsü / Yeni Türk Dili
ABD

maideuykun4612@gmail.com

ORCID: 0009-0002-0966-7736

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Öz

Anadolu'nun farklı bölgelerine yerleşen Oğuz boylarının konuşma biçimindeki çeşitlilikler farklı ağızları meydana getirmiştir. Bugün derleme çalışmaları ile takip edilebilen, yöreden yöreye benzerlik ve farklılıklar gösteren bu ağızlar günümüz Türkiye Türkçesi söz varlığına katkıda bulunmaktadır. Ağızlar üzerine yapılan çalışmalar Türk dilinin yanı sıra tarih, coğrafya, sosyoloji, halk bilimi gibi alanlara da kaynaklık etmektedir. Türkiye Türkçesi ağızları hakkında yapılan çalışmalar teknolojinin gelişmesi, ulaşım şartlarının kolaylaşması ve fiziki imkanların çoğalmasıyla son yıllarda artış göstermiştir. Bu bölgelerden biri de Türkoğlu ağızdır. Bu makalede Kahramanmaraş iline bağlı Türkoğlu ilçesinin Şekil özellikleri yer almaktadır. Daha önce hakkında ses bilgisi çalışması yapılan Türkoğlu ağızının Şekil bilgisi bakımından henüz Kahramanmaraş ve yöresi ağızlarından bağımsız incelenmediği bilinmektedir. Bu çalışma için Türkoğlu ilçesine bağlı tüm mahallelerden ayrıntılı saha çalışması ve derlemeler yapılmıştır. Ancak çalışma kapsamında Beyoğlu, Damobası, Merkez, Yavuzlar ve Yeşilyurt mahallelerinden soruşturma tekniği ve ses kayıt cihazıyla alınan kayıtlar dikkate alınmıştır. Derleme kayıtları daha çok okuma-yazma bilmeyen, yerleşim yerinin dışına çıkmamış, elli yaş üstü kadın konuşurlardan alınmış ve transliterasyon yöntemiyle yazıya geçirilmiştir. Deşifre edilen metinler Şekil bilgisi (morfoloji) yönünden incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Türkoğlu ağızının diğer bölge ağızları içindeki yeri belirlenerek bölgeyle ilgili hazırlanacak ağız haritası için kaynak oluşturulmuştur. Çalışmadan elde edilen veriler numaralandırılarak sonuca varılmıştır. Çeviri yazıyla yazılan metinler çalışmanın sonuna eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Türkiye Türkçesi Ağızları, Anadolu Ağızları, Türkoğlu Ağızı, Şekil Bilgisi

Abstract

The diversity in the way of speaking of the Oghuz tribes, who settled in different parts of Anatolia, created different dialects. These dialects, which can be followed by compilation studies and show similarities and differences from region to region, contribute to the vocabulary of today's Turkey Turkish. Studies on dialects are also sources for fields such as history, geography, sociology, folklore, as well as Turkish language. Studies on Turkey Turkish dialects have increased in recent years with the development of technology, ease of transportation and increase in physical opportunities. One of the regions studied about is the Turkoglu dialect. In this article, the morphological features of Turkoglu district of Kahramanmaras province are included. It is known that the Turkoglu dialect, on which phonetic studies have been made before, has not yet been studied independently from the dialects of Kahramanmaras and its region in terms of morphology. For this study, detailed field studies and compilations were made from all neighborhoods of Turkoglu district. However, within the scope of the study, the recordings taken from Beyoglu, Damobasi, Merkez, Yavuzlar, Yenikoy and Yesilyurt neighborhoods with the investigation technique and voice recorder were taken into account. The compilation records were mostly taken from illiterate women who did not go outside the settlement, over the age of fifty, and were transliterated. The deciphered texts were examined in terms of morphology. As a result of the examinations, the place of the Turkoglu dialect among the other dialects of the region was determined and a source was created for the dialect map to be prepared for the region. The data obtained from the study were numbered and the conclusion was reached. The translated texts are added to the end of the study.

Keywords: Turkish Language, Turkish Dialects, Anatolian Dialects, Turkoglu Dialect, Morphology

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Kirik, E., Orçan, B. & Uykun, M. (2023). Kahramanmaraş/Türkoğlu Ağız Özellikleri (İsim ve Fiil Çekimi). *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(26), 151-186.

GİRİŞ

Türkoğlu Kahramanmaraş iline bağlı olan bir ilçedir. Güneyinde Nurdağı, batısında Bahçe ve Düziçi, kuzeybatısında Andırın, doğusunda Pazarcık ilçelerinin bulunduğu ilçe Akdeniz bölgesinin doğusunda yer almaktadır. Yüzölçümü 705 km ve denizden yüksekliği 500 metredir. Maraş-Antakya ve Maraş-Adana yolu üzerinde bulunan ilçe Nur Dağı'nın doğu uzantısı olan İmalı dağının eteklerinde kurulmuştur (Ergüder, 2003: 14- 18). Akdeniz iklim tipinin görüldüğü ilçede yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlı geçmektedir. Hâkim bitki topluluğu alçak step, maki ve ormanlardır. İlçenin seyrek olan ormanlarını, kızılçam, karaçam, köknar, sedir ve ardıç ağaçları oluşturur (Diker, 2013: 50- 159).

İlçede bulunan Sağlık Ovası (Gavur Gölü) tarım, hayvancılık, balıkçılık gibi ekonomik faaliyetlerinin yapılmasına olanak sağlar. Bunun yanında uygun iklim koşulları nedeniyle bölgede seracılık ve arıcılık faaliyetleri de başlıca geçim kaynaklarıdır. Organize sanayi bölgesinin kurulmasıyla ilçe ekonomisi daha da kalkınmış ve istihdam artmıştır.

1944 yılına kadar köy statüsünde kalan ilçe, 1944 nahiye olmuştur. 11 Şubat 1960 tarihinde Adnan Menderes'in ziyaretinin ardından 20 Nisan 1960 tarihli 7033 sayılı yasa ile Kahramanmaraş ilinin 6. ilçesi olmuştur (<https://www.turkoglu.bel.tr/>, 2022). Bugün ilçeye bağlı 44 mahalle vardır. 2007 yılı verilerine göre ilçe nüfusu 62.154, 2015 yılında 69.480 olan ilçe nüfusu devamlı olarak artarak 2020 yılına gelindiğinde 78.569 olarak kayıtlara geçmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2022).

Bölgede yapılan kazı çalışmalarının sonucunda tabakalar ve höyüklerin bulunması ilçenin eski bir yerleşim yeri olduğunun kanıtıdır. Konyar, yaptığı çalışmada Türkoğlu'nda bulunan 3 adet höyüğü (Pınar Höyük, Eşekhamzalı, Caciranlı) incelemiştir. (2009: 138). Türkoğlu toprakları, Büyük Hitit imparatorluğu, Geç Hititler, Asurlular, Med ve Persler, Makedonyalılar, Selekoslar, Roma İmparatorluğu, Komegene Krallığı, Bizans İmparatorluğu gibi medeniyetlere tarihi süreç içerisinde ev sahipliği yapmıştır (Koç ve Gökhan, 2009: 6).

İlçe tarihine bakılacak olursa 1853 Kırım harbinde çekilen asker sıkıntısı nedeniyle bölgede bulunan konargöçerler Fırka-i İslahiye iskan politikası ile yerleşik hayata geçirilmiştir (Halaçoğlu, 2011: 1). Atalay Fırka-i İslahiye'nin vücuda getirdiği köylerden birisinin de Türkoğlu ilçesi olduğunu ve buraya Oğuzların Avşar boyuna mensup Tecirli aşiretinden yüz hanenin yerleştirildiğini belirtmektedir (1973: 78). İlçenin eski adı Eloğlu'dur. Eloğlu ismi verilmesinin çeşitli rivayetleri vardır. Bölge halkı buraya sonradan geldiği için çevre sakinleri "yabancı" anlamına gelen *Eloğlu* kelimesini kullanmıştır. demiştir. "El" kelimesinin "devlet" anlamı vardır. Devlet zoruyla yerleştirildiklerinden dolayı Eloğlu'nun devlet oğlu anlamı da vardır (<http://www.turkoglu.gov.tr/turkoglu.2022>).

Etnik yapı bakımından Türkoğlu'nda Sünni ve Alevi Türkler, Kürtler ve Bulgar göçmenlerinin yaşadığı görülmektedir. İlçede göçmenlerin de bulunması çeşitliliği artırmaktadır. Sosyal ve kültürel alanda değişikliklere sebep olan bu çeşitlilik dilin değişmesi ve gelişmesine katkı sağlamıştır. Yazı dilinin dışında farklı boyların kendi boylarına has konuşma biçimleri Türkoğlu ağzını zenginleştirmektedir.

Anadolu ağızları içinde Türkoğlu ağzı, Batı Grubu ağızlarında yer almaktadır (Karahan, 2017: 2). Karahan, Batı grubu ağızlarını kendi içerisinde dokuz alt gruba ayırmıştır ve bu grup içerisinde Kahramanmaraş 7. alt gruba dâhil edilerek; Tarsus (İçel), Ereğli, Konya merkez ilçesinin bazı yöreleri, Adana, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Darende, Akçadağ, Doğanşehir (Malatya) Birecik, Halfeti (Urfa) ağızlarıyla yer almıştır (2017: 117). Türkoğlu ağzıyla ilgili ilk çalışma Erdem, Kirik, Üst ve Dağdelen'in hazırlamış olduğu "Türkoğlu Ağzı (Kahramanmaraş Ağızları -1-)" adlı çalışmadır. Bunun dışında yine Erdem ve Kirik'in hazırladığı Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları adlı eser içerisinde Türkoğlu'na ait 10 köye ait derleme kayıtları bulunmaktadır. Bu kayıtlar Kahramanmaraş ilinin bütün ilçeleriyle birlikte değerlendirildiği bir çalışmadır. Ancak daha önce Türkoğlu ağzına dair şekil bilgisi unsurları müstakil olarak incelenmemiştir.

YÖNTEM

Türkoğlu ağzının şekil bilgisinin hazırlandığı bu çalışmada birbirinden uzak mesafelerde bulunan yerleşim yerleri seçilerek derlemeler yapılmıştır. Bölgeye ait 5 mahalle belirlenmiş; bunlar soruşturma yöntemiyle derlenmiştir. Kaynak kişiler buldukları bölgeden uzun süre ayrılmamış, eğitim düzeyi düşük, teknolojiyle ilgisi bulunmayan, iletişim gücü yüksek, sosyal, özellikle yaşlı kadınlardan tercih edilmiştir. Kaynak kişilere ağırlıklı olarak günlük hayatları, adetleri, gelenek ve görenekleriyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Derlemeler bir ses kayıt cihazıyla alınmış; bunlar dinlenerek transkripsiyon işaretleriyle deşifre edilmiştir. Elde edilen metinler incelenerek Türkoğlu ağzının şekil bilgisi verileri ortaya çıkarılmıştır. Çalışmaya Türkoğlu Merkez ile Beyoğlu, Damobası, Yavuzlar ve Yeşilyurt

mahallelerinden¹ alınan kayıtlar kaynaklık etmektedir. Söz konusu metinler çalışmanın sonuna eklenmiştir. Derleme kayıtları 2008 yılında alındığından etik kurul izni gerektirmemektedir. Yalnız konuşurların sözlü izinleri her kayıta mevcuttur. Kaynak kişiler kendi rızalarıyla çalışmaya dahil olmuşlardır.

ŞEKİL BİLGİSİ

İsim ve Fiil Çekimi²

İsim Çekimi

Ad çekimi ekleri, cümlede adlar ile fiiller arasındaki geçici anlam bağlarını kurmak üzere adların girdiği durumları karşılayan eklerdir (Korkmaz, 2017: 112). Türkoğlu ağzında isim çekim ekleri şu şekildedir:

Hâl Ekleri

İsmin kendi dışında kalan kelimelerle münasebetini gösteren çekim eklerine hâl ekleri denir. Türkçede bu ek diğer dillerde olduğu kadar yaygın değildir (Ergin, 2009: 129). Ağızlarda da bu hâllerin ufak tefek değişimler gösterdiği görülmektedir. Türkoğlu ağzında hâl ekleri ve kullanım şekilleri şunlardır:

İlgi Hâli Eki

“Eklendiği adla başka ad arasında ilgi bağı kuran ad durumudur.” (Korkmaz, 2017: 112). İlgi hâli eki, eklendiği ismin anlamına belirtme, sahiplik, mensubiyet, ilgi vb. anlamlar kazandırır (Karahan, 1996: 608). Türkoğlu ağzında ilgi hâli eki Türkiye Türkçesinde kullanıldığı gibi ünlülerden sonra +nî/+niñ, nuñ/+nüñ; ünsüzlerden sonra +ıñ/+iñ,+uñ/+üñ şekliyle karşımıza çıkarak belirtili isim tamlaması oluşturur. İlgi hâli ekinin çoğunlukla ünlü uyumlarına uyduğu görülür.

tārananîñ 1/39, ora=çılariñ 1/99, adamı^L 1/157, emmini^L 2/14, bibimiñ 2/35, köyü^L 572, gözünüñ 4/69, ğayımbabanıñ 2/85, ğaynınıñ 2/139, arabanı^L 2/177, bacısınıñ 4/14, kimseni^L 1/30, ora=çılariñ 1/99, ğençleriñ 1/86, seni^L 1/65, tomusuñ 4/111, dezzeniñ 1/71, onuñ 2/183, medineniñ 2/161, hasdananıñ 1/160.

İki örnekte gırtlak ünsüzlerinin eriyerek düşmesiyle ilgi eki kendinden önceki sesle kaynaşmakta ve ek yalnız +ñ olarak belirmektedir.

findıc@ñ 4/33, oc►āñ 2/96, dāñ 4/38, dişbúdāñ 4/107, ğul@ñ 4/125.

Çok az örnekte ilgi eki genizsiz özellik göstermemekte ve +n, +ın/+in olarak tespit edilmektedir.

halımın 2/128, so=ān 1/156, babamgilin 4/126, so=ānΩiçinde 1/156.

Bir örnekte ise ilgi hâli eksizdir; ek, iyelik eki alan sözcükten önce kullanıldığı için ilgi kurmuştur.

babası evi (babasının evi) 2/133.

Yükleme Hâli Eki

Adın söz içinde geçişli fiilden doğrudan doğruya etkilenme durumudur (Banguoğlu, 2019: 327). Yükleme hâli eki Türkoğlu ağzında şu şekilde bulunur: +ı/+i, +u/+ü.

sırtını 2/76, başını 3/11, ğızını 2/184, hamı^L 1/3, ğıvrımı 1/61, bunnarı 1/97, ğartı 1/29, ğıvrımı 1/61, unu 1/49, cânımı 1/96, hayâtını 2/10, hediyeýi 1/27, suyúnu 1/36, işleriñi 1/61, sesiñi 1/70, datlıyı 1/71, şerbeti 1/85, bişeni 1/85, şe fi 1/84, onü 1/122, onu 1/33, buraıarı 1/129, hepisini 1/154, ayá=ğabısını 3/129, dērusunu 2/41, dū fúnneri 2/61, onnarı 2/63, davıı 2/78, sormayı 2/114, dezzemi 2/161.

¹ Kahramanmaraş'ın Türkoğlu ilçesine bağlı olan bu mahalleler, derleme kayıtlarının alındığı 2008 yılında köy hüviyetindeydi. 2012 yılında çıkan 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile 2014 yılında yapılan yerel seçimlerden sonra Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi kurulmuştur. Böylece Türkoğlu'na bağlı köyler mahalle statüsü kazanmıştır. Kaynak metinlerde sıklıkla “köy” ifadesi geçmesi bundandır. Bugün yöre halkı mahalle tabirine alışmamış; yaşadıkları yerleri köy olarak nitelendirmektedir.

² Çalışmada isim ve fiiller çekimlenirken Türkoğlu ağzında kullanılan ara ses formları aslı şekil olarak başlıkta ve açıklamada yer bulmayacak, yalnızca örneklenecektir. Bu seslere ait ana biçimler aslı şekil kabul edilecektir. Söz gelimi “suyunu” örneğinde iyelik eki olarak görülen +ú, ses değeri olarak /u/ foneminin alt fonemi [ú] olduğu için ek +u şekliyle verilmiş; açıklamanın altına örnekler metindeki asıl şekilleriyle sıralanmıştır. Böylece diğer çalışmalarda kullanılan eklerin yazımıyla birliktelik sağlanması amaçlanmıştır.

Birkaç örnekte ekin /i/>[é], /e/, [á] genişlemesiyle kullanıldığı görülmüştür.

dēmiyé 1/36, tarhaníyé 1/14, niyé 1/96, şiyé 1/25, şe fe 1/3, nişi fē 1/118, şe fe 1/118, b►udíyé 1/118, tāraníyá 1/34.

Türkoğlu ağzında yüklem hâli ekinin hece kaynaşması ile geldiği örneklerde ekin uzun ünlülü biçimiyle meydana geldiği görülmektedir.

+lɪ̄ ekinin yüklem hâli eki +ı ile eklediği durumlarda gırtlak ünsüzü /ɫ/ düşer ve hece kaynaşmasıyla birlikte ünlü uzaması meydana gelir. Yüklem hâli eki ise bu ünlü uzunluğu içinde sesletim bulur. Benzer bir durum sözcüğün son sesinde /ɫ/ ve /k/ ünsüzü bulunan ve yüklem hâli ekini alan sözcüğün son hecesindeki ünlünün uzamasıyla ortaya çıkar.

hasdaļi 2/58, avcılı 5/139, göyüncülü 3/61, ğağabaļi 3/63, yür® 2/85, f□nd□c® 4/36, ekm® 1/82, ekm® 1/44, yümâ 1/145.

Bir örnekte kaynaştırma ünsüzü -y ile birlikte kullanılan yüklem hâli eki +(y)ü, /y/ ünsüzünün erime özelliğinden dolayı kendinden önceki sesle kaynaşır ve ek sözcüğün sonundaki ünlü uzunluğunda boğumlanır.

künçü (küncüyü) 1/82.

Metinlerde sıklıkla Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi eksiz yüklem olduğu tespit edilmiştir. İyelik ekinden sonra gelen +n yardımcı sesi yüklem hâli ekinin yerini almaktadır; ek eski şekliyle Türkoğlu ağzında yaşamaya devam etmektedir.

et keserin 4/74, ğafasın 4/93, tatlı t®riffin 1/72, şeker aɫıTın 1/83, yemân 1/99, şeylerin 2/6, dērusun 2/32, dayrasın 2/66, birbirin 2/227, keserin 4/74.

Kişisel kullanıma bağlı olarak vurgulu söyleyişle yüklem hâli ekinin uzun ünlülü örneklerine de rastlanır: +ɾ, +i, +ü

şerbetɾ 1/84, onü 3/13, ğıvrımı 1/81.

Yönelme Hâli Eki

İsmi kendisine yaklaşma ifade eden fiillere bağlanmak için girdiği hâldir (Ergin, 2012: 228). Türkoğlu ağzında bu ek +e/+a, +â, +(y)ē, +(y)é, +(y)a, (y)á, + (y)®, şekilleriyle bulunur.

şor□yá 4/74, bur□yá 4/74, ğapıña 1/100, d® fermene 1/49, adama 1/30, ğonúyé ğonşúy° 1/40, tāraníyá 1/35, dé farmene 1/36, çɾlere 1/38, ğaplarına 1/57, çocuɫarımâ 1/88, ş#ruyá 1/70, buna 1/63, aļmıy® 1/77, adamıñ yánna 1/157, vèrmíyē 1/77, üsdüne 1/83, televzâna 1/65, tiviyē 1/68, yánna 1/71, isdanbıļlara 1/76, onnarıñ lafına 1/94, ğuluncúna 1/101, yemâ<yemeĝe 1/120, şuríyē 1/159, ğıļıyá bāli 2/2, şúr□yé 2/8, bur□yé 2/29, aļmıy® 1/76, vèrmíyē 1/76, görmüyē 2/201, ğaçmıyá 2/35, sèrmíyē 2/38, öluña 2/63, hısımına 2/70, ğaribiñe 2/71, şór□yá 2/75, ğocúyá 2/134, or□yá 2/170, çóbandediyē 2/167, aļĝâ 2/229, amcıyá 2/229.

Bazı örneklerde iki ünlü arasındaki /h/ ve /g/ ünsüzlerinin erimesiyle hece kaynaşması meydana gelmiş ve kaybolan sesin değerini diğerine aktarmasıyla ünlü uzunluğu oluşmuştur.

sabâ 1/37, oc►á 1/31, aļĝâ 2/229.

Bir örnekte /y/ kaynaştırma ünsüzünün düşmesiyle yönelme hâli eki ikizleşmiştir.

mahkeme fe mühkeme fe

“sa fa 1/65” zamirinde Bazı zamirlerde meydana gelen /n/, /ñ/ ünsüz düşmesiyle ikiz ünlü oluşmuştur (Erdem ve Kirik, 2011: 128).

Bir örnekte ise yönelme hâli eki +e çıkma hâli eki +den işlevinde kullanılmıştır. Sebep bildirmektedir.

ĝuzuļarıñ yüzüne (kuzuların yüzünden, kuzular sebebiyle)

Bulunma Hâli Eki

Bir yerde uzunca bir süre kalmayı, beklemeyi, fiilin ilgilendirdiği yeri gösteren ektir (Gülsevin, 1997: 50). Türkoğlu ağzında bulunma hâli eki +da/+de şeklinde bulunur. Eski Türkçede +tA şeklinde bulunan ekin Türkoğlu ağzında ötümsüz şekli yoktur.

yanda 1/58, bālarda 1/112, yasında 1/137, maraşda 2/223, sırtımızda 1/98, avş□nda 3/8, vaɫında 2/83, arabada 2/90, aɫımda 2/216, halımda 2/117, oɫumâda 2/215, yazmada 2/215, soɫânıçinde 1/156, aļtıncı ayda 1/33, yedinci ayda 1/34, sèkizinci ayda 1/34, fırında 1/84, ocáda 1/84, çarşı içinde 1/163, irelde 2/15, içerde 2/16, aşşâda 2/39, aļanyáda 2/48, ğıļılda 2/54, atmışda 5/49.

Türkoğlu ağzında bulunma hâli eki alan bazı zamir çekimlerinde ünlü düşmesi meydana gelmiştir.

orda 5/59, burda 1/126, şorda 2/63.

Yön gösterme zarflarının bulunma hâli eki alması sırasında hece kaynaşması meydana gelmiştir. aşşâda 2/39.

Bir örnekte kendisinden sonra gelen /y/ sesinin daraltıcı etkisiyle ekte /a/>/ı/ değişmesi görülür. körgocadıyém 2/157.

Çıkma Hâli Eki

İsmin fiille olan münasebetini ayrılma, uzaklaşma, çıkma vb. şekilde ifade eden hâldir. Türkoğlu ağzında +dan/+den şeklinde görülür. Yöre ağzında Eski Türkçenin Anadolu ağzlarında devam ettirilen bulunma hâli ekinin çıkma hâli eki yerine kullanılması durumu görülmektedir (Buran, 1996: 262). Türkoğlu ağzında örneklerine sık rastlanmaktadır. Bu ekin ötümsüz şekli

metinlerde tespit edilmemiştir.
tarafdan 2/222, göcadan 2/134, çoğdan 2/194, TürkEğlundan 5/137, dadan 5/149, yo¹ardan 5/154, yúma¹dan 1/52, yóldan 1/155, anamdan 2/24, laflardan 2/62, başından 2/124, göcadan 2/134, gıllıdan 2/191, dışardan 3/48, anamdan 4/4, maraşdan 4/60, yóldan 4/89, edemden 1/63, şúrdan 2/8, üsdünden 2/11.

+dan ekinin zaman işleviyle kullanıldığı örneklere metinlerde rastlanmaktadır.

aşamdan 1/38, esgiden 1/98, cúm@den 3/4, perşembeden 3/4, söradan 1/125, soradan 1/125.

Bazı örneklerde ise ek neden, sebep bildirmektedir.

yaşlı¹dan 4/3, neden 3/49.

Birkaç örnekte ise bir yere veya aileye aitlik, mensubiyet bildirmektedir.

bozd≠ Fannılardan 2/153, gıllıdan 2/191, nerdensiñ 2/219, içindenim 3/1.

Yükleme hâli eki işleviyle kullanılan +den ekine de metinlerde rastlanmıştır.

a¹ına gelenlerden (aklına gelenleri) 2/120.

Vasita Hâli Eki

Vasita hâli eki fiilin ne ile, kim ile yapıldığını gösteren bunun yanında zaman, tarz ve durum bildiren ektir (Sev, 2007: 469). Türkoğlu ağzında bu ek +nan/+nen, +ınan/+inen, +unan/+ünen, +ünen +ánan, +énen, +énen, +|a/ +le, +na, +n şeklindedir. Yöre ağzında yaygın kullanılmaktadır.

onnán 3/51, davarnán 5/8, öza¹nnán 5/59, babamınan 5/73, ataşınan 5/122, gónşú¹arnan 5/125, ayrannan 1/38, oránan 1/98, ma¹lcı¹ınan 2/30, atınan 2/78, osmannan 2/181, o¹luy¹nan 2/194, garıynan 2/197, pı¹lav¹ınan 3/16, oránan 1/98, dâmatnan 3/22, atınan 3/36, avradıynan 4/47, gocıyénen 4/50, bennen 5/93, , sesiminen 1/80, cev¹üzünen 1/82, nişi Fénen 1/115, onúnen 1/118, kişiyinen 2/36, gaynaniyénen 2/86, gıymáynen 3/12, parıyénen 3/20, göc¹yénen 4/31, depK¹nen 1/37, ayrannan 1/38, zeytinyáynan 1/84, súynan 1/51, suyúnan 1/51, onúnen 1/118, kişiyinen 2/36, zornan 2/65, gaynaniyénen 2/86, parıyénen 3/20, bahârna 3/38.

+|a/ +le şekliyle standart Türkiye Türkçesi ile de kullanılan eke dair örnekler az da olsa mevcuttur.

ğaymaham¹â 2/170, ön¹â 3/30,

Bazı örneklerde ilerleyici ses benzeşmesi yoluyla ekin +lan, +ra biçiminde olduğu görülse de bu ses değişmesinden başka bir şey değildir.

zorra 2/35.

Eşitlik Hâli Eki

Bu ekin yöre ağzında yönelme hâli ekinden sonra “e kadar” anlamında kullanıldığı örnekler mevcuttur. Ek +ca/+ce, +ça şekilleriyle görülür. Erol da benzer bir kullanımı Kilis ağzında tespit etmiştir (Erol, 2015: 8).

zámanac@ 4/109, gırı¹anaç@ 5/137.

Yön Gösterme Eki

Ekin standart Türkiye Türkçesinde kalıplaşmış versiyonlarının ağzılarda kullanılmaya devam ettiği görülmektedir.

bura 5/5, sona 1/37, içeri 2/16, yo^ları 5/27.

Bir örnekte kalıplaşmış bu ek yönelme hâli eki işleviyle kullanılmıştır.
ora (oraya) 5/43.

İyelik Eki

Ergin'in de söylediği gibi ismin karşıladığı nesnenin bir şahsa veya nesneye ait olduğunu bildiren eklere iyelik ekleri denir (2012: 221). Türkoğlu ağzında görülen iyelik ekleri yazı dilinden çok da farklı değildir. Bu ekler tekil ve çoğul şahıslara göre şu şekildedir:

Teklik 1. şahıs: +m

adım 1/3, beyim 2/89, edemden 1/63, çocu^larımā 1/88, o^lum 2/130, babam 1/122, isimim 1/130, dedemden 1/140, gū^lām 2/23, a^lım 2/23, çocu^lüm 2/30, bibimin 2/35, gā^lbim 2/60, anamın 2/83, babamın 2/83, o^lum 2/130, bişem 2/147, başıma 4/31, babamgiliñ 2/154, gārdaşımıñ 2/173, günüm 2/178, annem 3/5, gāfamda 3/25, dedem 3/26, a^lıma 3/33, bēyimiñ 3/73, babamın 4/7, gāy^lnanam 4/12, ha^lamın 5/100, ç@^lmıdı (çağım idi) 2/42, bé fem (beyim) 2/89, çócūm 4/6, bişem 2/147, çocu^lum 2/46, duydu^larım 1/140, yavrum 2/111, elim 1/55, anam 2/3, gızım 1/16, beyim 1/28, ▪ retmenim 1/74, yāşımı 2/24, gurban^lo^ldūm 2/200, gū^lām 2/23.

Teklik 2. şahıs: +ñ

yāpdı fñ 1/61, işlerini 1/61, avradın 1/65, sesini 1/70, hāliñ 2/129, gēliniñ 3/20, gāşdı fñ 2/147, eline 2/228, ar^ladaşın 3/21, hısıma 2/70, yāzdıñ 2/171, hāliñ 2/129, gāpiña 1/100, sesini 1/70, gāşdı fñ 2/147, yāpdı fñ 1/61.

Teklik 3. şahıs: +ı, +i, +u, +ü, +e +ø

gēlini 1/89, torunu 2/100, gōcāsı 2/184, avradı 2/184, o^lusu 2/190, gişis⁺ 2/209, avradıymış 2/210, evi 2/14, m@zası 4/32, bacısı 4/43, arabası 4/48, cenezesini 4/72, gāfasın 4/84, adı 4/96, hısıminin 4/106, gınası, uç^luruna 5/94, bacısımın 5/103, pilavı 1/103, māzemesi 1/39, yānna 1/71, hasdalı fı 2/59, pişav^lıyanan 3/16, o^luna 2/132, başına 2/16, yūksū 3/23, üsdüne 1/83, ānatdın 2/117, barma fında 1/58, dērusunu 2/41, dū fūnū 2/35, dērusun 2/32, üçü 2/48, bir⁺ 5/105, ikisi 2/48, o^luyūm 2/161, hék@si 2/117, g ▪ nū 2/64, içinde 2/90, zeytinyāy^lnan 1/84, haşlaması 1/106, gūcā fanda 2/125, annesi 2/126, gārdaşı 2/126, s@bi 1/126, to^lduru 1/132, babası 1/137, içinde 1/156, usū^lunnū 2/4, gū^luncūna 1/101, suyūnu 1/107, o^ldu fu 2/15, bo^lū 2/204, gēlini 3/20, üsdüne 4/69, ayā^lgābısıñ 4/129, hayātını 2/10, çō fu 1/86, t@rifin 1/72, iyēsi 1/71, d@ (dağı) 3/40, in▶ā (ineği) 4/47, s@lıg@oc@ 1/132, uş@ 4/125, ay@ 2/21, ger@ 1/95, yēmān (yemeğini) 1/99, o^ldūnu 2/112, suşusu 1/105, m@miri 1/87, gēlin⁺ 1/87, tav^l fı 1/105, çatı 1/159, fñde (önünde) 4/99, yānda (yanında) 4/107, yāndā (yanında) 4/91, yānna (yanına) 5/43, a^lfıyē 4/7 (alayı).

Çokluk 1. şahıs: +mız/+miz, +muz/+müz +ımız/+imiz, +umuz/+ümüz

şē femiz 1/76, bö fōklerimiz 1/122, tarramız 2/31, ta^lımımız 2/31, ha^lımız 2/32, babamız 2/91, o^lumuza 2/131, a^lımıza 2/150, gızımızı 2/200, aya^labımızı 2/212, hayvannarımızı 3/39, gārdeşlerimiz 3/60, bāmız 4/7, bāmızda 4/9, bācāmızda 4/10, annimiziñ 4/18, başımız 4/18, başımızda 4/24, başımızñ 4/28, dēdelerimiz 5/73, gār^lnımız 5/119, ma^lçılımız 2/30, tarramız ta^lımımız 2/31, ha^lımız va^ltımız 2/32, o^ldūmuza 3/62, şiyēmiz 4/7, a^lımıza 2/150, yānımıza 2/167, bö fōklerimiz 1/122, sırtımızda 1/98, gözümüz 1/76, şē femiz 1/76, gızımızı 2/200.

Çokluk 2. şahıs: + nız, +ız/+iz

hik@yeñiz 2/198, dēzzeñiz 2/164, vaktiñiz 2/217, eller⁺ze 1/141, gāsna^larız 4/27.

Çokluk 3. şahıs: +ları/+leri

torunları 1/89, yāşadı^ları 2/101, yāşantılarını 2/113, başlarına 2/206, ayacı^ları 2/209, tar^laları 2/226, ta^lımları 2/226, zeytinnikleri 2/226, tar^larımız 3/54, ha^lları va^lları 2/226, tar^laları 2/226, ta^lımları 2/226, zeytinnikleri 2/226, yāşantılarını 2/113, yāşadı^ları 2/101, yāşantıları 2/101, yēdirdikleri 1/139, gērenekleri gōrenekleri 2/9, merdivenlerini 1/160, gāpları 1/57, yāşlılarıñ 2/113, torunları 1/89.

Çokluk Eki

İsimlerin çoğul şekillerini yapan ektir. Türkoğlu ağızında yazı dilinde olduğu gibi +lar/+ler şeklinde kullanılır. Çokluk ekinden önce uzun ünlülerin kullanıldığı görülür.

ocálar 5/122, davıllar 4/35, halılları 4/54, adamlar 4/91, daşlar 4/116, adamlarā 4/120, çtlere 1/38, tepsilere 1/56, yemeklerde, çtlere 1/38, işlerini 1/61, büyüklerimiz 1/125, merdivenlerini 1/160, gelenekleri 2/9, köşelere 2/104, köylerde 2/152, südleri 3/39, zeytinnikleri 2/226, dālarda 4/42, m@zaılar 4/31.

İlerleyici benzeşmenin etkisiyle çokluk ekinin +nar/+ner şeklinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

ğazannarda 1/36, ırannar 4/85, fıannar 4/85, bunnar 1/19, bunnarı 1/97, dü fúnneri 2/70, onnarı 2/63, günnerde 3/6, altınnarı 4/19.

Aitlik Eki

İsimlerden sıfat ve zamir yapan anlamca bağlı bulunduğu kelimeye aitlik, bağlılık ve içinde bulunma ifadesi katan ektir (Aydın, 2002: 44). Türkoğlu ağızında bu ek +ı/+ki, +u şeklinde görülür.

Bizimkiler 3/3, şindiki 5/118, bı yılı 2/88, ayálarındaki 2/208, üsdündeki 2/208, bizimkilerinki 3/4, bizimki 3/73, ılanın 3/48, elbistandaı 5/20, b fonu 4/28.

Türkoğlu ağızında ekteki /k/ ve /ı/ ünsüzlerinin etkisiyle hece kaynaşmasına uğradığı ve kendisinden önce gelen eki uzatarak burada uzun ünlü olarak yaşadığı tespit edilmiştir.

emmimgil (emmimgilinki) 3/5, ırşıldā (karşıldaki) 4/54, oıannardānı (olanlardakini) 4/55, yāndā (yanındaki) 4/91, içind@ (içindeki) 1/27, birimizni (birimizinki) 3/67.

Soru Eki

Yazı dilinde olduğu gibi hem isimlerde hem fiillerde kullanılan bu ek Türkoğlu ağızında da +mı/+mi/+mu/+mu şeklinde görülür.

tārana mı? 1/13, baar mısıñ 1/14, edek mi, yāpak mı 1/50, yūmađdan mı 1/52, televizāna mı 1/66, maraşda mı 1/192, y@ıasıñ mı 1/108, bēn mi 2/33, götürürler mi 2/42, dēmedim mi 1/15, çocuğ mu 2/44, yēnmez mi? 1/41, oıur mu 1/21, göllühö fük mü 2/158, yāpıΩmi 1/78, maraşı mısıñ 1/102, biliyóñ mu 1/160, avrad mı 1/101, ırız mı 1/101, maraşda mı 1/192, evi mi 2/14.

Yöre ağızında soru şeklinin eksiz, yalnızca vurgu ile sağlandığı örnekler vardır. Bunun için sözcükteki son ses uzun ve vurgulu söylenmektedir.

sayıı? (sayılıyor mu) 2/52, yēmā? (yemez misin) 1/41.

Yapım Ekleri

Kelime kök ve gövdelerine gelerek yeni kelimeler yapılmasını sağlayan ekler yapım ekleridir. Türkçede yapım ekleri isimden isim yapan ekler, isimden fiil yapan ekler, fiilden isim yapan ekler ve fiilden fiil yapan ekler (Korkmaz, 1992: 171) olarak dört kısımda incelenir. Türkoğlu ağızında görülen yapım ekleri şu şekildedir:

İsimden İsim Yapma Ekleri

İsim kök ve gövdelerine eklenerek, isimden yeni isimler türeten eklerdir (Gedizli, 2012: 3355). Türkiye Türkçesinde geniş kullanım sahası olan isimden isim yapma ekleri Türkoğlu ağızında yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu ekler şunlardır:

+ı/+lik, +ı/+lük, +nı/+nik +nu/+nük, +rı: Türkiye Türkçesinde ve ağızlarda yaygın olarak kullanılan bir ektir. Yer adları, araç gereç adları, giysi adları, sıhrî akrabalık adları, yiyecek adları, somut ve soyut adlar, meslek adları oluşturan ektir (Güzel, 2019: 219-229). Türkoğlu ağızında da bu ekin kullanımı işlek olup meslek adları, yer adları, makam adları, eşya adları, soyut adlar; sıfat ve zarf oluşturma işleviyle ve "için" anlamında kullanılmıştır.

sēnelik 2/214, çiççilik 2/93, çiççilik 1/86, ma-kemelik 1/31, ırrahatığ 4/12, mđkdarıđ 5/5, savcđıđ 3/75, bēllik 3/20, maıçığığ 1/89, s@ıđ 5/75, ırıtığ 5/109, maıçığığ 1/86, öncülük 5/131, asgerlik 5/61, muhdeçimiz 4/9, öncelik 5/130, ēyili fim 2/21, maıçığımız 2/30, aşıım

hasdağı ƒı 2/59, boΩduncúǀ▶unan 2/91, yóǀjuk 2/147, hacetǀi 2/227, hazırǀı 3/11, göyüncüǀü 3/61, topluǀu 5/148.

Gagauz Türkçesinde olduğu gibi Türkoğlu ağzında da ünsüz benzeşmesi ile **+nıǀ/+nik** **+nuǀ/+nük** şeklinde kullanıldığı örnekler de görülür.

gèlinnik 2/42, pinnik 5/39, günnük 2/125, baǀdırcánnıǀ 4/72, çó ƒunnūnan 5/62.

İki örnekte ilerleyici benzeşme sebebiyle ekin **+rıǀ** biçimine rastlanır.

oǀuryázarrıǀ 5/57, varrıǀıǀıydı 2/91.

+lı/+li, +lu/+lü, +nı/+ni: Türkiye Türkçesinde yaygın olarak kullanılan isimlerden bir kavme, bir yere ait olma anlamı veren ve sıfat türeten bir ektir. Türkoğlu ağzında da işlek bir ektir.

maraşǀı 1/45, yaşǀıǀar 1/122, farǀı 3/7, samırsaǀı 3/16, ásdarǀı 4/23, başǀı 4/25, ğırǀıyıymıǀ 4/3, arapǀının 4/85, devamǀı 5/74, ğurtǀıuyú 4/23, göllühö ƒük 5/22, varyéti 2/91, taǀsitli 1/134, évli 2/48, rahmetli 2/166, öñsenli 2/224, işli 3/6, sá ƒatli 4/28, kilisli 4/80, yerli 5/21, partililer 5/56, varrıǀıǀıydı 2/92, cevǀzli mevizǀ 1/73, datǀıyı 1/71, maraşǀı 1/45, suǀu 1/104, taǀsitli 1/134, évli 2/48, alǀaşǀı 2/173, öñsenli 2/221, samırsaǀı 3/16, yerlisi 3/48, oǀayǀıymıǀ 3/74, ğurpǀu 4/21, pǀşköllü 4/24, türkǀóǀu 5/22, bǀıymıǀ 5/29, do ƒumǀu 5/113, topluǀu 5/148.

Yöre ağzında /n/ ünsüzünden sonra gerileyici benzeşme yoluyla ekin **+nı/+ni** şekline de rastlanmaktadır.

bozdǀ ƒannıǀara 2/153, deli ƒánnımıǀ 44/40, nişánnıdan 3/29.

+sız/+siz, +suz: Bölge azğında yoksunluk, eksiklik bildiren isme gelen eklerdendir.

bellisiz 2/15, ra ƒatsızım 3/26, uyúmsuz 3/78.

+cı/+cı/+ci+cu/+cü,+çı/+çi: Türkoğlu ağzında meslek adı türeten ve bir gruba mensubiyeti bildiren bir ektir.

elekdirici 1/161, oraǀçıǀarıñ 1/99, şeyciydik 5/65, fazǀletcǀdik 5/65, öncü 5/82, zirá ƒatçı 5/133, çıǀçilik 2/93, boΩduncúǀ▶unan 2/91, maǀcı 2/145, havacı 4/53.

+gil/+ğıǀ: Jean Deny'e göre 'gil' sözcüğü, "aile, nezd, ikamet yeri" anlamında halk dilinde kullanılmaktadır (Deny, 1921: 349). Ancak bugün şahıs ismine getirilen +gil birleşik bir ek olarak kabul edilmektedir. Nispet bildiren +gi (<+ki) eki ile +l (<+ler) çoğul ekinin birleşiminden meydana gelen bu ek sözcük değildir ve "-a ait olan" anlamı içermektedir (M. Adamović, 2014) Türkoğlu ağzında yine bu işlevde kullanılmıştır. Metinlerde **+gil** eki yalnız ön önlülü kullanılmış ve uyum dışı kalmıştır.

babamgilin 4/126, emmingilǀ, babamgil 3/50.

Bir örnekte ek kendisinden önce gelen sözcüğün son hecesiyle kaynaşarak ünlü uyumuna dahil olmuştur.

ğarı ƒıǀıñ <karıgilin 2/167

+ıncı/+inci: Yazı dilindeki işlevi gibi kullanılan bu ek sayılara gelerek sıra bildirmektedir.

yédinci 1/34, sèkizinci 1/34, ğaçıncı 4/120.

+en: İsim kök ve gövdesine gelerek küçültme anlamıyla yeni isimler meydana getirir (Hatiboğlu, 1982: 29). Eski Türkçeden günümüze örnekleri sınırlıdır.

oǀan 5/99.

+ar/+er: Asıl sayılara gelerek üleştirme sıfatları türeten ektir. Metinlerde örneği azdır.

ğırkar 2/126, birer 1/52.

+düz/+üz: İşlevi kesin olarak bilinmeyen, Eski Türkçede de işlek olmayan hatta ölü bir ek olan +dız/+diz, +duz/+düz eki (Korkmaz, 2017: 129) Türkoğlu ağzında bir örnekte görülmüştür. Aynı örneğin ekteki /d/ ünsüzünün düştüğü bir örneğine de rastlanmıştır.

gündüz/günüz 3/19

+cıǀ/+cik: Türkoğlu ağzında geldiği isme küçültme, acıma ve pekiştirme anlamları katmaktadır.

biricik 1/132, yúǀáciǀ 1/82, apdaǀcıǀ 2/70, ayáciǀı 2/209.

+(i)msi: Yöre ağzında benzerlik anlamı katmak için kullanılmaktadır. İşlek değildir.

bizimsi bizimsi 2/20.

+c@z: +cağız ekinin kaynaşmasıyla ortaya çıkmıştır. Geldiği isme acıma anlamı katar.

ğadınc@z 2/122.

+na, +nan, +lin: Bu ek vasıta eki +la/+le ile zarf-fiil eki +(y)ın/+(y)in eklerinin kalıplaşmasından oluşan +layın/+leyin ekinin Türkoğlu ağzındaki işlevini yerine getirmektedir.

sábāna 3/77, sabahlin 3/80, sábānan 4/71.

+tı, +tu: Yansıma seslerden oluşan sözcüklere gelerek isimler kurar. Bir ikilemede tespit edilmiştir.

t@ırtı tuğurtü 4/62.

+dir: Zaman gösteren adlara gelen bu ek bir adı fiilleştirme yerine "bir zamandan beri" anlamıyla zarf oluşturur (Korkmaz, 2017:469).

senedir 2/193.

İsimden Fiil Yapma Ekleri

İsim kök ve gövdelerine gelerek yeni fiiller türeten eklerdir. Türkoğlu ağzında görülen isimden fiil yapım ekleri şunlardır:

+la/+le, +lı: Eski Türkçeden beri Türk şivelerinde işlek olarak kullanılmış bir ektir. Her türlü isme gelerek geçişli, geçişsiz ve taklidî fiiller türetir. Bu ekle yapılan fiiller mana, mahiyet ve yön bakımından çok çeşitlilik gösterir (Hacıeminoğlu, 1991: 216).

imza-la- 1/79, y@lasıñ 1/108, yolladı^ı 4/45, bā fazlardı^ı 1/105, bālamışlar 4/134, inceledik 5/73, zehirlemiş 4/59, incele fem 5/72, y@lasıñ 1/108, depelerik 1/118, yá^ıajadılar 2/39, bā fazlanır 2/85, yó^ılamıyá 2/138, kiraajalar 3/34, ođadıyó^ı 3/37, yénileniyó 3/39, otlatıyódük 3/55, elletdirmez 3/69, bājadılar 4/19, yükletdik 4/48, toplanıyó 5/148, fiııdırımış 4/97.

+laş/+leş: İsimden fiil yapan +la/+le ekiyle işteşlik bildiren -ş ekinin birleşik bir ek oluşturmasıyla ortaya çıkan eke (Korkmaz, 2017: 119) dair örnekler bölge ağzında yaygındır.

yérleşti 5/47, ç►ólaşıp 5/88, yérleşmişler 1/126.

+k: birikiller 2/96.

+er: everdik 2/130.

+a: ğapanmış 5/90.

+al: çó faıırdı^ı 5/118.

+at: donadıllar 2/76.

Fiilden İsim Yapma Ekleri

Fiil kök ve gövdelerine gelerek isim yapan yapım ekidir. Eklendiği bazı kelimelerde kalıplaşmış isimler meydana getiriler.

-m, -(ı)m, -(u)m: uyumsuz 3/78, ölüm ğalım 4/6.

-miş: yemiş 1/112.

-tı: yaşántıları 2/101.

-á^ı: ğaçá^ıçıl^ılar 4/30.

-ğın: başgın 4/69.

Fiilimsiler

Fiillerin özelliklerini içeren fakat asıl fiil görevini yapmayan kelimelere fiilimsi denir. Fiilimsiler, anlamları ve görevleri bakımından üçe ayrılır: İsim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil (Leontic, 2017: 70). Türkoğlu ağzında görülen fiilimsiler ve ekleri şunlardır:

İsim-Fiiller

Eckmann, isim-fiiller için kip ve şahıs göstermeyen isim şekilleri olduğunu söyler. Fiille olan ilgisini kaybetmediğini, olumlu ve olumsuz şekillerinin olduğunu belirtir (1998: 51). Türkoğlu ağzında **-ma/-me** ve **-ma^ı/-mek** ekleri yazı dilinden pek farklı değildir. Kalıplaşmış kelimeler yapan bu ek yöre ağzında işlek bir şekilde kullanılır. Türkoğlu ağzında kullanılan isim-fiil ekleri şunlardır:

-ma/-me: Fiillere gelerek yapılan işin adını belirten bir ektir. Kalıplaşmış isimler meydana getirir. Türkoğlu ağzında en yaygın isim-fiil eklerindedir.

haşlaması 1/106, dođmaıardá 1/57, sarmaıardá 1/57, bazıama 1/78, o^ıumayá 2/215, yázmada 2/215, sormayı 2/114, getmē 2/184, yérleşmesi 3/47, ğelme 1/34, çatışması 5/19, ğaçırma 5/104.

Yönelme hâli ekini /y/ kaynaştırma ünsüzüyle alan ekin ünlüsü, bu ünsüzün daraltıcı etkisiyle daralmaktadır.

da¹miyé 2/71, yó¹lamıyá 2/138, ałmiy@ 1/77, vèrmiyè 1/77, görmüyé 2/201, ғаçmiyá 2/35, sèrmiyé 2/38, be fènmıyé 2/227, gütmüyé 3/55.

-ma¹/-mek: Batı Türkçesinde dört lehçede bütün kök ve gövdelere eklendiği için en işlek eklerden biridir (Biray, 1999: 82). Türkoğlu ağzında kalıcı nesne ismi yapmasının yanında fiillerin sonuna gelerek onların hareket adını karşılayan yapım ekidir. Metinlerde art ünlülü biçimine rastlanmamışsa da soruşturmalar sırasında ek duyulmuştur.

èkmek 1/17, yèmek 1/57, içmek 4/87, èvlenmek 5/101, yèmekler içmekler 4/87, èkmek 1/17, yèmeklerde 1/57, şeyöetmek 2/41,

-ş, -ış, -uş/-üş: İşteşlik, dönüşlülük bildiren ek Türkoğlu ağzında da birliktelik ve karşılıklı yapma anlamında kullanılmaktadır.

ıa¹ışdıar 4/122, a¹ışdıar 4/123, çatışması 5/19, gülüşdüler 5/98, tanışır 5/80, çarpışmış 5/18, çatışması 5/19.

Sıfat-Fiiller

Sayı ve şahsa bağlı fiil çekimine girmeyen, fakat aldığı eklerle fiili zamana bağlı olarak sıfatlaştıran eklerdir (Korkmaz, 1992: 132). Üstüner, sıfat-fiil eklerinin çeşitli özelliklere sahip olması ve diğer araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar ile sıfat-fiil konusunda farklı tanımların ortaya çıktığını vurgular (2000: 17). Bölge ağzında tespit edilebilen sıfat-fiil ekleri şunlardır:

-an/-án/-en/-én: Geniş zaman anlamı katan sıfat-fiil eki Türkoğlu ağzında sık kullanılmaktadır.

gèlenner 2/193, dènilen 5/83, yápan 3/12, bişèni 1/85, yètmıyén 1/135, annıyán 5/60, duran 5/79, bişèni 1/85, ғаjan 2/215.

-ecek: Fiile gelecek zaman anlamı verir.

peşinödenecek seneT 1/29.

-dı¹/-dik, du¹: Yaygın sıfat-fiil eklerindedir. Metinlerde birkaç örneğine rastlanmıştır.

yèdirdikleri 1/59, tanıdı¹ 2/10, yápdı fıñ 1/61, ғаşdı fıñ 2/147, dedi fi 2/215, s • lemedi fim 5/93, isdedi fiñ 5/141, yaşadı¹arı 2/101, ғurbanöldüm 2/200, dedi fi 2/215, ānatdını 2/118.

-(i)k/ -(i)¹: -mış sıfat-fiilinin Türkoğlu ağzındaki işlevini karşılamaktadır.

eririk y@ 2/144, ғаçı¹ 5/118.

Zarf-Fiiller

“Kişi ve zaman kavramı olmadan temel cümlelerin ya da yan cümlelerin yüklemine niteleyen, cümlede genellikle zarf tümleci olarak görev yapan fiilimsilerdir.” (Bayraktar, 2018: 137) Türkoğlu ağzında görülen zarf-fiil ekleri şunlardır:

-(i)p: Eklendiği fiili ikinci bir fiile bağlayan ektir (Bayraktar, 2018: 139). Türkoğlu ağzında yaygın kullanılan zarf-fiil eklerindedir.

gèlip 2/60, topıanıP 6/7, çı¹arıp 2/208, aıp 3/74, duTup 3/28, çı¹arıp 2/208, d@né fep 4/35, y●reyröp 5/9.

-ınca/-ince, +incı/-inci/-incı, -énce, -énci, -uncú,-uyuncu: Eklendiği kelimeye zaman anlamı katan bir ektir. Bölge ağzında şekil olarak çok çeşitli kullanılmıştır.

gèlince 2/38, gèlince 5/84, d-yénci 1/88, oıuyúncú 4/71, gèlinci 5/62, diyénce 2/209, gelinc►e 2/78, soruncá 2/116, diyénce 2/209, aıncı 5/28, gèlinc- 5/29, geçinci 5/40, dèninc- 5/43, oıuncú 4/71, gèlinci 5/59.

-uşú: oıuşú (olunca) 4/89.

-ara¹/-erek: Eski Anadolu Türkçesi döneminde yaygın kullanılmaya başlanan ek fiilin nasıl, ne şekilde yapıldığını gösteren ektir. Yöre ağzında örnekleri mevcuttur.

oıara¹ 5/37, sorara¹ 5/98, bilerek 1/44.

-e...-e, -ı...-ı, -ü...-ü: Yalnız ikilemelerde karşımıza çıkan ek yöre ağzında yaygın kullanılmaktadır.

ğarışdıı ğarışdıı 1/37, düşünü düşünü 2/124, düşünè düşünè 2/148, aııyé aııyé 3/53.

-dı mı/-di mi, -du mu: Örnekleri çok yaygın olan bu ek yöre ağzında çok yaygın kullanılmaktadır. Zarf-fiil eklerinden *-diğında* eki işleviyle kullanılmaktadır.

çı=diñ m+ (çıkıldığı zaman) 1/159, geldi mi (geldiği zaman) 2/86, oldu mu (olduğu zaman) 2/232, uludu mu (uluduğu zaman) 3/82, kişnedi mi (kişnediği zaman) 3/84, dedik mi (dediğimiz zaman) 5/150.

+an, +-an, +ken, +kene: Bu zarf-fiil eki ek-fiilin zarf biçimidir. Standart Türkiye Türkçesinde uyumdan kaçınan ek Türkoğlu ağzında genellikle uyuma uyar.

ufa-an (ufakken) 2/67, ç#banı=an 5/87, alı=an 5/35, giderken 2/206, çocukkenne 3/40, gimikenne 3/41, ordıyéken 3/79, gèlikene 4/92, gèderkene 4/103.

-alı/-eli: gèleli 3/42, dō faalı 2/24.

-dikden keri: be fèndikden keri 2/227.

-di finde: gètdi finde 5/81.

-dıği için: oğdū için 3/57

-meden: gèlmeden 1/34.

-r...-maz: fiğlidir fiğdirtmaz 4/97.

-alı: dō faalı 2/24.

-du=çá: durdu=çá 2/128.

Fülden Fiil Yapma Ekleri

Fülden fiil yapma ekleri fiil kök ve gövdelerinden fiil türeten eklerdir. Türkoğlu ağzında ekin işlek olduğu anlaşılmaktadır. Bu eklerden özellikle çatı ekleri anlamda büyük değişiklik yaratmaz.

-(i)n: yaşantıları 2/101, doğandırdı 1/30, yènmez mi? 1/49, dōranır 3/14, alınmaz 2/65, çalınmırdı 4/35, yènmez mi? 1/41, èvlendiydi 5/41, dènilen 5/83, gapanmış 5/90, yènileniyö 3/39, silindi 3/25, burçnanı 2/143, buğunsun 2/150, toplanıyó 5/148, bá fažlanır 2/85.

-dir/-dir/-dir, -dör/-dur/-dür, -tir: doğandırdı 1/30, yapılmış 1/30, zopa attırırım 1/65, yèdirrim 1/63, bindirdiler 4/20, elletdirmez 3/69, gèydirellerd+ 2/76, dEdürmüyék 4/133, galdırdıar 4/113, bindiriller 2/74, yapılmış 5/70, dèdirrik 3/19, girdirdik 4/46, öldürdüler 4/65, dè fiştirdiler 3/76, s•ndürdüler 5/21, gonusdururdu 5/99, yazdırıllar 4/100, dikd•rdi 4/23, gavçşdıramıyó 1/132, dāniştirdi 1/125, yèdirdikleri 1/139, yapırdı 1/129, atdıra= mı? 1/109.

-(i)l, -(i)l: serilirdi 1/111, yapılırdı 1/111, gèydirellerd+ 2/76, da=ılır 3/23, ya=ılır 3/24, vèrilir 2/77, sayılırım 5/22, bindiriller 2/74, èkilir 3/32, yazılır 3/71, kèsilirdi 4/88, yı=ılmış 4/118, yapıılır 1/33, sayılır 2/51.

-(i)t: bindirdiler 4/20, otlatıyódük 3/55, elletdirmez 3/69, yükletdik 4/48, annatırıldarı 2/101, s•letdiler 2/41, fiğdirdimmiş 4/97, çí-artmışlar 2/212, sō fudurum 1/84, çí=artdı= 4/27, a=ıdırım 1/85.

-(i)r: bişirrim 1/83, yètirrik 1/118, gacıрма 5/104.

-ar: çí-artmışlar 2/212, çí=ardıñ 4/27.

-ele: èkeledik 5/165.

Zamir Çekimi³

Şahıs Zamirleri

Tablo 1: Şahıs Zamirlerinin Çekimi

		Yalın	Yükleme	Yönelme	Bulunma	Çıkma	İlgi
1.	Teklik	ben	beni	bana, baña, ba fā	bende	benden	benim
2.	Teklik	sen	seni	sa fa, sana, saña	sende	senden	seniñ
3.	Teklik	o	onu	ona,	onda	ondan,	onuñ

³ Tablolarda yer alan zamir çekimleri, soruşturma yoluyla elde edilen yazılı ve sözlü bilgilerden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Tamamına dair örnekler kaynak metinlerde mevcut değildir.

				oña, ō Ƒa		oñdan	
1.	Çokluk	biz	bizi	bize	bizde	bizden	bizim
2.	Çokluk	siz	sizi	size	sizde	sizden	siziñ
3.	Çokluk	onlar, onnar	onları, onnarı	onnara, onlara	onlarda onnarda	onlardan, oñnardan	onlarıñ, onnarıñ

Dönüşlülük Zamiri

Türkoğlu ağzında dönüşlülük zamirinin “gendi” biçimde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2: Dönüşlülük Zamirlerinin Çekimi

		Yalın	Yükleme	Yönelme	Bulunma	Ayrılma	İlgi
1.	Teklik	gëndim	gëndimi	gëndime	gëndimde	gëndimden	gëndimiñ
2.	Teklik	gendiñ	gendiñi	gendiñe	gendiñde	gendiñden	gendi Ƒiñ
3.	Teklik	gendi kendi gendisi	gendini	gendisine gendine	gendinde	gendinden	gendiñiñ gendisiniñ
1.	Çokluk	gëndimiz	gëndimizi	gëndimize	gëndimizde	gëndimizden	gëndimiziñ
2.	Çokluk	gendiñiz gendi Ƒiz	gendiñizi gendi Ƒzi	gendiñize	gendiñizde	gendiñizden	gendisiniñ
3.	Çokluk	gëndiler	gëndileri	gëndilerine	gëndilerine	gënilerinden	gëndileriñiñ

Fiil Çekimi

Şahıs Ekleri

Çekimli fiildeki şahıs ekleri, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın hangi şahıslar tarafında yapıldığını bildiren bir gramer kategorisi olan bu ekler, fiildeki oluş ve kılışı, bir şekil ve zaman kalıbı içinde şahıslara bağlayan eklerdir. Zaman ekleri ile şarttan sonra gelen şahıs ekleri, kendilerinden sonra yalnız soru eki alabilirler (Karahan, 2017: 518). Zamir kökenli ve iyelik kökenli olmak üzere iki grupta incelenir.

Birinci Tip Şahıs Ekleri

Zamir kökenli olan birinci tipteki şahıs ekleri şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman, istek ve gereklilik kiplerinde kullanılan eklerdir (Ergin, 2012: 283). Türkoğlu ağzında birinci tip şahıs ekleri şu şekildedir:

Teklik 1. şahıs: -m, -ım/-im, -im, -um/-üm.

gonuşucum 1/15, gorkúyöm 1/25, vëricim 1/28, gëderim1/80, açarım 1/82, yú Ƒurum 1/82, gatarım 1/82, döşşerim 1/83, gorum 1/83, aıdırım 1/85, döküyöm 1/97, vëricim 2/98, séverim 3/17, gorıarım 3/81, seviyöm 3/89, ëniyöm 4/2, basıyöm 4/2, biliyöm 4/44.

Teklik 2. şahıs: -ñ, -ıñ, -iñ/-iñ, -sıñ/-siñ, -suñ

biliyöñ 1/12, biliñ 1/42, gorıuyoyöñ 1/80, alicıñ 2/3, vëriñ 2/82, düzeñ 2/87, görmüyöñ 2/193, gavıııñ 3/12, yö Ƒurtıarsıñ 3/12, bozdı Ƒanııardan mısıñ? 2/153, körgöçaldansıñ 2/159, şey misıñ? 2/160, çıımissıñ 2/196, ödiyeceksıñ 5/167, öıu musuñ? 2/160.

Teklik 3. şahıs: Ø

yazmıyö 1/22, isdemiş 1/31, oldu 1/31, gayniyö 1/36, galyó 1/38, çeker 1/99, vërir 1/160, duyár 2/22, gëlmiş 2/29, baııy 2/57, ediyE 1/79, gëlir 2/75, yalııır 3/24, aldı 3/52, satdı 3/52, götürdü 4/6, gëder 5/74.

Çokluk 1. şahıs: -ız/-iz, -uz.

gideriz 3/36, kësereziz 3/66, alıyóruz 3/78, kësereziz 3/66.

Çokluk 2. şahıs: -sıñız/-siñiz, -ñız/-ñiz, -si Ƒiz, -siz

deşirısiz 2/218, nassıñız 2/20, hoş gëlidiñiz 2/20, bıımezmisi Ƒiz 4/48.

Çokluk 3. şahıs: -lar /-ler

yəsiñler 1/24, yápiyólar 1/86, yápañlar 1/139, cırparlar 1/141, istiy • lar 2/6, • renecékler 2/10, vèriller 2/66, gorlar 2/75, demişler 2/199, dökmişler 2/204, dökeller 3/16, vurmuşlar 3/76, çekmişler 4/83, yármışlar 4/84, gétirmişler 4/130, bālamışlar 4/134.

İkinci Tip Şahıs Ekleri

İyelik kökenli şahıs ekleridir. Bölge ağzında görülen geçmiş zaman, istek ve şart çekimlerinde kullanılır.

Teklik 1. şahıs: -m

dédim 2/8, gáşdım, gétim 2/167, dèrdim 2/197, gitdim 3/40, āladım 3/53, aldım 3/59, attım 4/151, @çdım 4/163, baıdım 4/163, unuttum 5/81, gördüm 5/128, biliyim 2/117.

Tekik 2. şahıs: -ñ

yázmasañ 1/21, gırdıñ 1/107, yeñ 1/107, dedıñ 2/41, yázdıñ 2/171, gördüñ 5/137

Teklik 3. şahıs: Ø

gèldı 1/27, dedı 1/27, oldu 1, batdı 1/113, annatır 1/156, gétürdü 2/35, gelirdi, 2/71, galdı 2/123, öldü 2/126, aldı 2/133, gétürdü 2/133, gétı 2/168, düşdü 2/174, silindi 3/26, aıçı 3/28, başladı 4/53, çıdı 4/135, oldu 5/20.

Çokluk 1. şahıs: -k/-ı, -ı/-ik, -u/-ú/-ük

rasgèldik 1/25, dökduk 2/3, tanıdı 2/10, hoş buldu 2/18, etdi 2/33, etdik 2/68, unuttu 2/114, gördük 2/178, gèderik 3/35, vardı 3/36, geldik 3/8, gètdik 4/31, gáçdı 4/42, yolladı 4/45, galdı 4/62, gorıdu 4/76, gördük 5/16, ulaşdı 5/35, oldu 5/120, gèdek 2/201, ala 3/58 de fişdirek 3/80, yáparı 1/18, gurudurú 1/17, edek 1/23, saıyó 1/36, yápıyök 1/34, edek mi? 1/23, yáparı 1/18, gurudurú 1/17, ediyó 1/17, yáparı 1/18, yápiyök 2/37, bişiriyó 1/38, yú furru 1/51, açarı 1/51, yèrik 1/57, çekerdı 1/98, ederdik 1/104, goru 1/57, oldu 5/120, görüyök 2/142, gèderik 3/35, sökdük 5/167, yápdı 5/168, olı 2/13, toplanrı 3/66.

Çokluk 2. şahıs: İncelenen metinlerde örneklerine rastlanmamıştır.

Çokluk 3. şahıs: -lar/-ler, -la

oğular 1/26, dèllerdi 3/35, gèldiler 2/36, aldılar 2/39, gètdiler 2/39, vèrdiler 2/84, oynallardı 1/105, gétürdüler 2/133, oıttu 3/60, aışdılar 4/123, ç@rılla 4/157.

Fiillerin Basit Zaman Çekimleri

Bildirme Kipleri

Bildirme kipleri, fiilin gösterdiği işin olup bittiğini, olmakta bulunduğunu veya olacağını haber veren kiplerdir (Karahan, 2017: 114). Bu kipler şimdiki zaman, gelecek zaman, geniş zaman, görülen geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zaman başlığı altında toplanır. Bildirme kiplerinin Türkoğlu ağzında kullanım şekilleri şöyledir:

Şimdiki Zaman

Bugün Türkçede ortaya çıkmış şimdiki zaman eki “-yor”dur. Eski Türkçede bu ek “yürümek” fiilinin “yori-r” geniş zaman şeklinde çıkmıştır (Ergin, 2011: 296). Batı Grubu ağızlarının hepsinde ya aslı ya da tâli şimdiki zaman eki olarak “-yo” eki kullanılmakla birlikte Kahramanmaraş ağzında geniş ünlülü ve dar ünlülü şimdiki zaman ekleri de yaygındır (Karahan, 2017: 141- 143). Türkoğlu ağzında yaygın olarak -y● şimdiki zaman eki kullanılır (Erdem vd., 2009: 253). Türkoğlu ağzında kullanılan şimdiki zaman ekleri -i, -yo/-yö/-yü, yí/-yi, yú/-yü, -yír, -yór ekleridir. Yöre ağzında şekil olarak çok çeşitlidir. Çokluk 1. şahıs şimdiki zaman ekinin yalnız iyelik kökenli kullanımları vardır.

Teklik 1. şahıs: görmüyöm 2/194, söylemyöm 4/60, ānadyóm 2/95, yáşiyóm 2/24, biliyóm 2/24, bilmim 2/178, bilmi fóm 3/42, tanımyóm 2/180, bilmiyóm 3/50, bilmi fóm 5/64, bilm fóm 2/8, döküyóm 1/97, oturuyüm 2/57, gorKuyóm 1/25.

Teklik 2. şahıs: biliyön 1/160, biliyön mu? 1/160, biliyón 1/12, biliyön 1/12, nediyön 2/210, görmüyön 1/70, vèriyön 2/79, biliyön 2/192, soruyön 2/218, yápiyön 1/102, gorıuyön 1/80.

Teklik 3. şahıs: çııyo 1/160, biniy● 4/90, alıyo 1/70, yazmyó 1/22, oıuyú 3/3, ediyé 1/79, duruyó 2/20, geliyó mu 2/192, gèdemiyó 2/211, oıuyú 3/3, yápmiyó 3/5, ediyó 2/57, geçiyi 2/60, sayılı 2/52, galıyó 2/53, alıyó 2/53, alı 2/54, baıy • 2/57, ölüyó 2/126, görüyó 2/137, duruyó 2/182, durüyó 2/185, oıuyó 2/222, döküyó 1/97, çııyo 2/160, galıyó 2/53,

gav□şdıramıyó 1/132, ğuruyó 1/39, aļamıyó 1/135, alışıy  1/87, geıyó 2/102, noļuyó 1/22, aļamıyó 1/135, ğaynıyó 1/36, yátıyó 4/69.

okluk 1. şahıs: saļıyó  1/36, aıy k 5/98, ğor y k 2/142, diyó  2/152, ğonderıyio  1/48, yıkıyio  1/49, ğuruduyio  1/49, ğor uyó  4/55, oynuy k 2/107, gidıy k 3/24, yápıy k 3/37, oĐıadıyó  3/37, y   uruyó  1/38, basdıryó  1/38, serıyó  1/38, kesıy k 1/134, s k y k 1/39, bışıryıy  1/37, atıy k.

okluk 2. şahıs: İncelenen metinlerde  rneklerine rastlanmamıştır.

okluk 3. şahıs: alışıy lar 1/87, istıy lar 2/6, yápıy lar 1/86.

Olumsuz şekil: yazmıyó 1/22, bilm im 2/178, bilmi  m 2/180, tanımyıom 2/180, bilmıyom 2/186, ğorm y n 2/193, bilm   m 2/8, y pmıyó 3/5, ğedemıyó 2/211, řey oļmıyó 3/45, bilmıyom 3/50, ya laşamıy k 4/105, bilem y m 4/124, bilm y n m ? 4/125, yalan s ylem y m 4/60, gav□şdıramıyó 1/132, aļamıyó 1/135, ğorm y n 1/70, bilem m 2/60, bilmi  m 5/64.

Geniş Zaman

T rkoğlu ağzında geniş zaman eki genelde **-r**, **-ar/- r/-er**, **-ır/-ir**, **-ur/- r** şeklinde karşımıza çıkar. okluk 3. oğul şahıs eki +lar/+ler ekinin kendisinden  nce gelen -r geniş zaman ekiyle gerileyici benzeşmesinden dolayı geniş zaman eki **-l** olarak ğor nmektedir. Teklik 2. şahıs eki ile okluk 1. şahıs ekleri, metinlerde hem zamir k kenli hem de iyelik k kenli şekliyle kullanılmaktadır.

Teklik 1. şahıs: bilmem 1/122, v rrim 3/18, y dirmem 1/64, s ol yemem 1/143, d rim 1/65, d şserim 1/83, ğorum 1/83, bışırım 1/83, d   arım 1/82, ğatarım 1/82, b kerim 1/83, açarım 1/82, y   urum 1/82, ğederim 4/40, y dirrim 1/63, varmam 2/37, bilmem 2/57, imz lamam 1/79, s  l yemem 2/117.

Teklik 2. şahıs: varın 2/64, veriın 2/79, ieın mi 2/80, oļuın 2/82, d zeın 2/87, ğav r n 2/12, biliın 1/2, ba ar mıın? 1/17, da aın 2/72,  natmaın mı? 2/96, v rmeın 2/82, y   urtıarsıın 3/12.

Teklik 3. şahıs: ğelir 2/75, ba  azıanır 2/85, duy r 2/22, elletdirmez 3/69, annadır 1/154, t rif eder 1/157, aļar 2/89,  der 2/93, bıer 2/93, d ker 2/93, sayılır 2/51, duy r 2/22, ı ar 1/118, oļur 1/21, s  ler 1/154, ı ar 2/15, oļur mu? 1/21, y nmez mi? 1/41, bışer 1/56, sı maz 1/96, y ışmaz 2/40, aļmaz 2/64, oļmaz 3/10.

okluk 1. şahıs: k seriz 3/66, ğor   1/56, y parı  1/17, ğaynadırı  1/56, y rik 1/57, aarı  1/51, y   urru  1/51, ğ lırı  1/54, giderik 2/60, depelerik 1/118, oturru  1/120, topıanıı  3/66, oļıu  2/13, ğoru  1/57.

okluk 2. şahıs: b lmezmiş fiz 4/48.

okluk 3. şahıs: beriller 2/64, bitiriller 2/65, ğalıın k seller 2/65, v riller 2/98,  deller 2/66, aļıııar 2/143, ğetiriller 2/66, ekeller 2/74, y ll r 2/143, ğuraııar 2/73, ğ t r rl r 2/42, ğetiriller 2/66, ğorıar 2/75, ğav ruııar 3/15, y paııar 3/5, (y şıııar) bilir 1/122.

Olumsuz şekil: y dirmem 1/64, bilmem 1/1, y nmez mi 1/41, imz lamam 1/79, sı maz 1/96, bilmem 1/122, y m ? 1/41, varmam murmam 2/37, y ışmaz 2/40, aļınmaz 2/65, aļmaz 2/65, v rilmez 2/77,  natmaın mı? 2/96, varmaz 2/227, s  l yemem 2/117, varmam 2/132, aļmam 2/131, açmaz 3/22, annatmaz 3/28, bilmez 5/2, veriın 2/82, v rmeın 2/82, bilmez m ? 1/45, s yl y mem 1/142, elletdirmez 3/69.

Gelecek Zaman

T rkiye T rkesi yazı dilinde -AcAk olan gelecek zaman eki Anadolu ağzlarında ses yapısı bakımından çeşitlilik g sterir. Karahan'ın sınıflandırmasına g re Batı grubu ağızlarını belirleyen şekil bilgisi  zelliklerine bakıldığında 7. grupta bulunan Kahramanmaraş ağzında gelecek zaman ekinin -lI şeklinde kullanıldığı g r l r (2017: 147). T rkoğlu ağzında gelecek zaman eki **-aca /-ecek**, **- ci/-eci**, **-ıci/-ici/-ici/ -ic **, **- cu** şeklinde karşımıza çıkar. okluk 1. şahıs gelecek zaman ekinin standart T rkiye T rkesinden ayrı olarak yalnız iyelik k kenli kullanımı mevcuttur.

Teklik 1. şahıs: v ricim 1/28, bilicim 5/11, ğonuşucum 1/15.

İsteme Kipleri

İsteme kipleri, fiilin olumlu veya olumsuz yöndeki gerçekleşmesini; tasarlanan istek, emir, şart ve gereklilik kavramları içinde veren kiplerdir (Korkmaz, 2017: 576- 577).

Emir-İstek Kipi

Buyurma, emretme anlamları katan, kendi özel biçim birimi olmayan 2. ve 3. şahıs şekillerince kurulan bitimli şekiller topluluğuna (Yılmaz, 2012: 119) emir; fiillere niyet, istek, arzu gibi anlamlar veren kiplere ise isteme kipleri denir. Bölge ağızında emir kipi eksiz; istek eki ise **-a/-e**'dir.

Teklik 1. şahıs eki metinlerde **-ayım/-eyim, -em/-ém, -ım/im/-ım, -iyim** biçimleriyle kullanılırken istek ekinin soru ekini aldığı kimi durumlarda bu biçimler görülmez. İstek eki fiile kaynaşarak uzun ünlü meydana getirir.

ver-Ωmi? 2/80, başlama ed-Ωmi<edeyim mi 1/43, sür-Ωmü?<süreyim mi 1/108.

Bazı örneklerde teklik 2. şahısta emri pekiştirmek için **-sana/-sene** (bk. Ercilasun, 2008) eki gelmektedir.

s ▪ lesene 5/27, gèssene 4/107, içsene 2/196, annatsanā 2/208, dèsene 2/95.

Teklik 1. şahıs: bili fim 1/74, diyém 2/110, bil-m 1/11, bilim 1/3, yápim 1/52, biliyim 2/117, diyém 2/110, söylüyém 2/172, incele fem 5/72, di fim 5/81, getiri fim 2/8, annadım 2/63.

Teklik 2. şahıs: yème 1/58, aļ 1/60, ba= 1/72, ānaT 1/75, gor-ma 1/75, dème 1/76, imzaļa 1/79, göz etme 1/88, dè 1/94, ba=ma 1/94, annat 1/61, otur 4/51, gonus 4/51, buyúr 2/7, söyleñ 2/229, d@neme 4/100, ba=ma 1/94, bil 1/105, ānat 1/33, ba= 1/25, dèsiñ 1/55, gel 2/3, aļ 1/60, gètir 1/16, gonusdur 1/7, ānat 1/33, héyk@ ver 2/97, bin 1/153, götür 1/153, var 1/157, buyúr 2/7, gèl 1/12, çí=art 2/11, gètme 2/9, çí=artma 2/11, bekle 2/36, s ▪ lesene 5/27, gèssene 4/107, içsene 2/196, annatsanā 2/208, dèsene 2/95.

Teklik 3. şahıs: yèsiñ 1/110, y@lasıñ 1/108.

Çokluk 1. şahıs: gèdèk 2/201, gèdek 2/201, yápa= mı? 1/50, gètürek 2/202, gèdek 2/209, çí=arda= 2/212, vèrek 2/212, aļa= 3/58, dè fişdirek 3/75, gəçá= 4/70, ba-a= 4/66, d@dürmüyék 4/133, sa=ıyá= 4/133, bilek 5/50, ba=aım 2/178.

Çokluk 2. şahıs: otursanañıza 2/217, gèliñ 2/16, habar veriñ 4/111, ulaşıñ 4/121.

Çokluk 3. şahıs: yèsiñler 1/24.

Olumsuz Şekil: yème 1/58, gor-ma 1/75, dème 1/76, ba=ma 1/94, gètme 2/9, çí=artma 2/11, gomasıñ 2/21, gelme 4/96, d@neme 4/100, d@dürmüyék 4/133.

Şart Kipi

Türkoğlu ağızında şart kipi fiil kök ve gövdelerine **-sa/-se** eki getirelerek yapılır.

Teklik 1. şahıs: bilsem 1/148.

Teklik 2. şahıs: yázmasañ 1/21, yázsañ 2/124, yèdiriseñ 5/160.

Teklik 3. şahıs: alırsa 2/64, olursa 2/64, be fenmese 2/227, olısa 3/18, kişnerse 3/83, olmasa 2/42.

Çokluk 1. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 2. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 3. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Olumsuz Şekil: yázmasañ 1/21, olmasa 2/42, be fenmese 2/227.

Gereklilik Kipi

Tasarlanan veya istenen hareketin yapılmasının gerekli ve mecburî olduğunu gösteren kip ekidir (Türkyılmaz, 1999:105). Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Türkoğlu ağızında da gereklilik kipi **-meli** şeklinde kullanılır. Bölge ağızında yaygın bir ek değildir.

Teklik 3. şahıs: s ▪ lemeli 2/55.

Olumsuz Şekil: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Cevher Fiilinin (Ek-Fiil) Çekimi

Dilimizde kökü erimiş, yalnız çekim ekleri hâlinde kalmış bir fiil vardır ki anlamca durum fiilidir; buna cevher fiili denir (Banguoğlu, 2019: 474). Dildeki görevi, isim soylu sözcükleri fiil durumuna getirmek ve basit zamanlı kiplerden birleşik zamanlı kipler oluşturmaktır (Korkmaz, 2017: 620).

Şimdiki Zaman

Teklik 1. şahıs: burdayım 3/43, yaşındıyém 1/32, ğurbanım 1/79, hasdıyám 2/57, körgocadıyém 2/157, a^lrabasıyım 2/154, medineniñ o^luyúyım 2/161, hasda dé Fálım 4/61.

Teklik 2. şahıs: körgocálardansıñ 2/159, şey misiniñ 2/160, o^lu musuñ 2/160.

Teklik 3. şahıs: vār 3/40, yoğ 3/44, avrad mı? ğız mı? 1/101, sa Fat on bir buçúk 1/117, zekeriyé(dir) 1/130, l@zım 1/35, yoğ mu? 1/159, nasıl mı? 2/63, benim dá Fál 2/55, beş de Fa^l 1/91, bişé diyél 2/10, a^lım hoş dá Fa^l 2/23, yémek déyil 3/77.

Çokluk 1. şahıs: töbeli fik 1/77, ğardeşik 3/62, o^lanı^l 5/101, köyük 5/121.

Çokluk 2. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilmemiştir.

Çokluk 3. şahıs: yálannar 1/92.

Olumsuz Şekil: beş de Fa^l 1/92, yémek déyil 3/7, hasda dé Fálım 4/61, pişman da diyélım 3/62, hoş dá Fa^l 2/23.

Görülen Geçmiş Zaman

Teklik 1. şahıs: varıdım 2/42.

Teklik 2. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilmemiştir.

Teklik 3. şahıs: éyiydi 2/83, keçilerdi 1/125, yó^lardıyadı 1/127, arāz►idi 1/129, darıdı 1/136, dürüsüdü 2/32, yó Fudu 2/118, ordıyédi 4/127, m◊^ldarıdı 2/40, topradı 5/166, o gün müydü 4/76, yo^lardıyadı 1/127, y►ódu 1/128, topradı 1/129, varıdı 2/31, devlúk►ún m►üdü 4/76, dürüsüdü 2/32, m◊^ldarıdı 2/40, nerdiyédi 4/73, öledi 1/100, ç@mıdı 2/42, yödu 2/74, éyiydi 2/83, yó Fudu 2/118, ğızıydı 2/139, gelindi 2/140, öylayédi 2/144, dézzemidi 2/163, vardı 2/185, müdürüydü 3/61, ^lozandı 3/73, b▲bümüdü 4/43, bacısıydı 4/43, k@yédi 4/106, yi Feniydı 5/100, keçilerdi 1/123, ^lozandı 3/73.

Çokluk 1. şahıs: içindiyédik 4/77, erba^landanıdı^l 5/65, éyiydik 4/9, çócüdü^l 5/51, téniyédik 5/101.

Çokluk 2. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilmemiştir.

Çokluk 3. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilmemiştir.

Olumsuz Şekil: bunuñ gimi di Féldi 5/117, şindikömi de dá F Fálıdı 4/24, yábancı dá Fa^ldık 2/43.

Duyulan Geçmiş Zaman

Teklik 1. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilmemiştir.

Teklik 2. şahıs: maraş►ımissiñ 1/42.

Teklik 3. şahıs: güzelmiş 3/29, ğır^lıyımış 4/33, memmedimiş 4/96, deli Fännimiş 4/40, gözdiyemiş 4/81, partiliymiş 5/67, varımış 5/9, yEmuş 2/103, o^laylıymış 3/74, bacısıymış 4/12, deli F@nnimiş 4/40, ormanımış 4/42, ça^lalmış 5/146, dilkiymiş 5/146, davşanıymış 5/146, yálınıymış 2/209.

Çokluk 1. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilmemiştir.

Çokluk 2. şahıs: Metinlerde örneği tespit edilmemiştir.

Çokluk 3. şahıs: adam^larımış 4/132.

Olumsuz Şekil: Metinlerde örneği tespit edilmemiştir.

Şart

Teklik 3. şahıs: varısa 5/56, niyése 2/73, nasılısa 2/107, y►ósa 2/124, öylayése 2/218.

Olumsuz Şekil: Metinlerde örneği tespit edilmemiştir.

Füllerin Birleşik Zaman Çekimleri

Birleşik zaman basit zamanlı çekimli bir fiilden sonra cevher fiilinin zaman kiplerinden görülen geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zaman, isteme kiplerinden ise şart şekillerinin getirilmesiyle oluşturulur (Aydın, 2002: 51).

Hikâye

Birleşik çekimin hikâye şekli asıl fiil kipinin gösterdiği hareketin görülen geçmiş zamanda cereyan etmiş olduğunu gösterir (Ergin, 2009: 321). Türkoğlu ağzında geniş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, ve şart kipinin hikâyesine rastlanmaktadır.

Geniş Zamanın Hikâyesi

gêlirdi 4/20, gèderdiñ 2/71, dêllerdi 2/97, vèrirdi 2/93, giderdi 3/56, dönderirdim 4/7, sııardıı 5/143, yapııırdı 1/111, daardı 2/72, satardı 2/89, annatırdı 2/101, çalııırdı 4/35, yapıardı 4/87, şekek 1/98 çekerdıı 1/98, oııırdı 1/104, êkinêkellerdıı 1/98, dêllerdi 2/97, biçellerdıı 1/98, harman ğurardıı 1/99, êderdik 1/104, oııırdı 1/112, yapıardıı 1/118, gètirirdıı 1/100, êderdik 1/103, êderdik 1/104, oııırdı 1/112, bā fāzıardıı 1/105, serilirdi 1/111, yapııırdı 1/111, yapıardıı 1/112, vèrirdi 1/138, güderdik 2/30, ederdik 2/30, bérillerdıı 2/67, dādııırdıı 2/70, daardı 2/72, gèydirerlerdıı 2/76, örtellerdıı 2/76, getirillerdi 2/76, satardı 2/89, birikillerdi 2/96, annatııırdıı 2/101, oynalııırdıı 2/105, oııırdı 4/18, êdellerdi 4/17, gèçmezdi 2/144, dêrdim 2/197, annatııırdıı 2/216, gèderdik 3/55, ūraşmazdı 3/61, çó fāııırdıı 5/118, doymazdı 5/119, sııalııırdıı 5/151, dêllerdi 5/162, kèsilirdi 4/88.

Şimdiki Zamanın Hikâyesi:

yāpııırdı 2/104, gèliyııırdı 2/206, biliııırdı 2/207, çıııırdı 3/34, gèdiyııırdı 3/77, diyııırdı 4/32, gèliyııırdı 2/206, gèdiyııırdıı 2/38, yapıııırdı 2/104, gèııırdı 2/138, annadıııırdıı 2/148, ānadıııırdım 2/149, yapıııırdıı 3/5, güdüııırdım 3/51.

Gelecek Zamanın Hikâyesi

çııııırdıı 1/67.

Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

yāpıııırdıı 5/168, gèldiydi 2/194, gitdiııırdıı 3/41, evlendiydi 5/41, aıııırdıı 5/71.

Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesi

sürükdü 2/173, ğoyıııırdıı 5/79.

Şart Kipinin Hikâyesi

dō fursaydııı 3/63, oııııırdıı 1/122, oııııırdıı 1/138, oııııırdıı 4/112.

Olumsuz Şekil: şeıııırdıı 3/56, ūraşmazdı 3/61, durmazdı 4/29, ııııırdıı 4/29, doymazdı 5/119, ğurumazdı 5/140, vuramazdııı 5/146, oııııırdıı 5/102.

Rivayet

Bir kip eki almış esas fiile, -i fiiline duyulan geçmiş zaman ekinin getirilmesiyle oluşturulur. Rivayet kipleri, olmuş, olacak veya olması tasarlanan işleri duyuma ve rivayete dayanarak anlatan kiplerdir (Korkmaz, 2017: 662). Türkoğlu ağzında geniş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ve duyulan geçmiş zamanın rivayetine rastlanmaktadır.

Geniş Zamanın Rivayeti

yèrlermiş 1/140, gèderimmiş 4/40, gèdemezimmiş 4/104.

Şimdiki Zamanın Rivayeti

gèdiyıııırdıı 4/116, ğörüyölermiş 2/208, gèdiyıııırdıı 4/90.

Gelecek Zamanın Rivayeti

dııııırdıı 2/4.

Duyulan Geçmiş Zamanın Rivayeti

çèzmişlerimmiş 2/204, gitmişimmiş 2/176, getirmişimmiş 4/64, da fāıııırdıı 5/6.

Olumsuz Şekil: gèdemezimmiş 4/104.

Şart

Bu birleşik çekimde esas fiilin meydana getirdiği durumu şart şeklinde ifade etmektedir. Yöre ağızında çoğunlukla geniş zamanın şartının örneklerine rastlanmaktadır.

Geniş Zamanın Şartı

aılırsa 2/64, oılırsa 2/64, çı=alırsā 4/95, vurursa= 5/144, isterseñ 2/36, içmesseñ 2/196, yétmezse 3/68, oımassa 2/65, oımazsa 3/23, bilmesseñ 1/105, oımazsa 2/65.

Gelecek Zamanın Şartı

aılıcōsañ 1/72.

Şimdiki Zamanın Şartı

diyósañ 1/79.

Olumsuz Şekil: yétmezse 3/68, içmesseñ 2/196, oımazsa 3/23.

SONUÇ

Bu çalışmada Kahramanmaraş iline bağlı Türkoğlu ilçesinin şekil bilgisi özellikleri incelenerek ağız özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Türkoğlu'na ait 5 mahalleden alınan derlemeler değerlendirilmiştir. Bölge ağızında yapım ekleri, çekim ekleri, zamir çekimleri, fiillerin basit ve birleşik zaman çekimleri incelenmiştir. Türkoğlu ağızının şekil bilgisi özellikleri şunlardır:

- Kahramanmaraş ağızları içinde yer alan Türkoğlu ağızı, çevre illerden Osmaniye, Gaziantep, Adana ve Adıyaman ağızları ile şekilsel benzerlikler gösterir.
- Karahan'a göre Kahramanmaraş ağızı Batı Grubu ağızları içinde 7. Alt gruba dahil edilmiş; ancak Türkoğlu için bir alt grup belirlenmemiştir. Buna göre Türkoğlu ağızı da bu gruba dahil edilebilir.
- Türkoğlu ağızında eksiz ilgi hâli sınırlı örnekte de olsa mevcuttur. babası evi (babasının evi) 2/133.
- Yükleme hâli eki bölge ağızında hece kaynaşmasıyla birlikte görülmektedir: yür@ 2/86, fñndñc@ 4/36, ekmā 1/82, ekm@ 1/44, yúmā 1/145. Yine bu ekte Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi iyelik ekinde sonra gelen +n yardımcı sesi yükleme hâli ekinin yerini almıştır: et keserin 4/74, ğafasın 4/93, dayrasın 2/66.
- Türkoğlu ağızında vasita hâli eki çok çeşitlidir. Ekin en yaygın biçimleri +nan/+nen, +ınan/+inen'dir: onnan 1/139, atınan 2/78.
- Eşitlik hâli eki "e kadar" anlamında yalnız +aça biçimiyle kullanılmıştır: zāmanacá fan 4/69, ğırı=anaç@ 5/137.
- Standart Türkiye Türkçesinde bulunan bazı ekler, bölge ağızında en çok gerileyici benzeşmeler ve hece kaynaşmaları ile değişime uğramıştır: ğarşılardā (karşılardaki) 4/54, fıjannar 4/85, ger@ 1/95, davñljan 2/75, zorra 2/35.
- Bölge ağızında eksiz, yalnızca vurgu ile soru anlamı sağlanmaktadır: sayıl-? (sayılıyor mu) 2/52, yēmā? (yemez misin) 1/41. Bu daha çok Doğu Grubu ağızlarında görülen bir özelliktir.
- Sıfat-fiil eklerinden -mış yerine -(ı)=-/(I)k tercih edilmektedir: ğacı= 5/118.
- Metinlerde şimdiki zaman ekinin çok çeşitli versiyonlarıyla karşılaşılmıştır: -►i,-yo/-yó/-yö/-y●, yí/-yi, yú/-yü, -yír, -yór. Bu ekler bölgenin ağız haritasının çizilmesini kolaylaştıracaktır. Ancak doğru bir ağız haritası için daha fazla kaynak metin incelenerek bu ekler geliştirilmelidir.
- Gelecek zaman ekinin en yaygın biçimleri -ıcı/-ıcı/-ici'dir. -aca=-/ecek biçimi ise sınırlı örnekte mevcuttur: ğedicik 5/149, évlenic●k 4/15, aılıcñ mı? 2/3.
- Çokluk 1. şahıs şimdiki zaman ekinin yalnız iyelik kökenli kullanımları vardır: açy●k 5/98, görüyök 2/142.
- Teklik 2. şahıs geniş zaman eki ile çokluk 1. şahıs geniş zaman ekleri, metinlerde hem zamir kökenli hem de iyelik kökenli şekilleriyle kullanılmaktadır: vërmeñ 2/82, yö furtlarsıñ 3/12, topjanırı= 3/66.
- Çokluk 1. şahıs gelecek zaman ekinin standart Türkiye Türkçesinden farklı olarak zamir değil yalnız iyelik kökenli kullanımı mevcuttur: évlenic●k 4/15, yi fécik 2/143.
- Bazı örneklerde teklik 2. şahısta emri pekiştirmek -sana/-sene (bk. Ercilasun, 2008) eki gelmektedir: annatsanā 2/208, dēsene 2/95.

- Türkoğlu ağzı hakkında daha ayrıntılı bir çalışma yapmak için daha fazla derleme kaydına ve örneğe ihtiyaç vardır. Zira eldeki metinlerden bazı durumlara ilişkin örnek tespit edilememiştir.

Destek ve Teşekkür

Bu çalışmanın derleme aşamasında 2008 yılında Türkoğlu Kaymakamlığı makamında bulunan sayın Kaymakam Atilla Kantay'a bize araç ve şoför desteğinde bulunduğu için teşekkürü borç biliriz. Ayrıca Beyoğlu, Damobası, Türkoğlu Merkez, Yavuzlar ve Yeşilyurt mahallelerinin 2008 yılındaki muhtarlarına desteklerinden dolayı teşekkür ederiz.

Yazarlık Katkısı

Bu araştırma çok yazarlıdır. Araştırmanın yazarlarından Esra Kirik %70; Bengü Orçan %20; Maide Uykun %10 katkı sunmuştur. Yazarlardan Esra Kirik çalışmada yararlanılan kayıtları derlemiş ve bütün kayıtları deşifre etmiştir. Ayrıca inceleme bölümünün bir kısmını yazmıştır. Bengü Orçan inceleme bölümünü geliştirmiştir. Maide Uykun ise çalışmanın Giriş bölümünü yazmıştır.

Etik Kurul Beyanı

Araştırma verileri 2020 yılı öncesinde toplanmıştır. Veriler 2008 yılında Kahramanmaraş'ın Türkoğlu ilçesinden derlenerek arşivlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Adamović, M. (2014). Türkçe "Gil" in Kökeni ve İşlevi Üzerine (Çev.: A. Merhan). *Türk Dili*, 0(745), 71-73.
- Aslan Erol, H. (2015). Kilis İli Ağızları Şekil Bilgisi (İsim ve Fiil Çekimi) Özellikleri ve Ağız Bölgeleri Üzerine. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 1-30.
- Atalay, B. (1973). *Maraş Tarihi ve Coğrafyası*. İstanbul: Dizer Konca Matbaası.
- Aydın, M. (2002). *Aybastı Ağzı (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Banguoğlu, T. (2019). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bayraktar, N. (2018). *Türkçede Fiilimsiler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Biray, H. (1999). *Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde İsim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Buran, A. (1996). *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Can, E. (2003). *Türkoğlu Kaymakamlığı İlçe Yıllığı*. Eğirdir: Sinan Ofset.
- Demir, N. (2007). Anadolu Ağızlarında Kullanılan Geçmiş Zaman Eki -(y)XK. (Hazırlayan A. İslam Külahlıoğlu ve S. Eker). *Dil ve Edebiyat Yazıları. Mustafa İsen'e Armağan* (s. 133-148). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Deny, J. (1921). *Grammaire de la Langue Turque (Dialecte-Osmanlı)*. Paris: Imprimerie Nationale, Editions Ernest Leroux.
- Diker, A. (2013). *Dondurma Diyarı Kahramanmaraş Coğrafyası*. İstanbul: Şahinkaya Matbaacılık Ltd. Şti.
- Eckmann, J. (1988). Çağataycada İsim-Fiiller. *TDAY Belleten*. 51-63.
- Erdem, M. D. & Kirik, E. (2011). *Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Erdem, M. D., Kirik, E., Üst, S. & Dağdelen, G. (2009). Türkoğlu Ağzı (Kahramanmaraş Ağızları-I). *Turkish Studies*, 4(8), 2522- 2565.
- Ercilasun, A. B. (2008). La Enklitiği ve Türkçede Bir "Pekiştirme Enklitiği" Teorisi. *Dil Araştırmaları*, 0(2), 35-56.
- Eren, E. (1997). *Zonguldak-Bartın-Karabük İlleri Ağızları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Gedizli, M. (2012). Türkçede Tek Şekilli ve Çok İşlevli Yapım Ekleri. *Turkish Studies*, 7(4), 3351- 3369.
- Gökhan, İ. (2011). *Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Kadar Maraş Tarihi*. Kahramanmaraş: Öncü Basımevi.
- Gökhan, İ. & Koç, K. (2009). *Tarihi Coğrafyası ve Kültürü ile Türkoğlu*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Gülsevin, G. (1997). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Güzel, F. (2019). *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Yapım Ekleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Halaçoğlu, Y. (1996). Fırka-ı İslahiye. *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* İçinde (s. 35- 36). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Halaçoğlu, Y. (2011). Fırka-i İslahiye ve Yapmış Olduğu İskân. *Tarih Dergisi*, 0(27), 1-20.

- Hatiboğlu, V. (1981). *Türkçenin Ekleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karahan, L. (1996). Yükleme ve İlgî Hâli Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler. *Uluslararası Türk Dil Kongresi*, 605- 611.
- Krahan, L. (2017). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Konyar, E. (2008). M. Ö. Bin Yılında Kahramanmaraş Gurgum Krallığı Tarihi. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 30(180), 74-79.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1994). *Türkçede Eklerin Kullanış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Leontik, M. (2017). Türkçede Fiilimsiler. *Hikmet-International Peer-Reviewed Journal of Scientific Research*. 29(1), 68-81.
- Sev, G. (2007). *Tarihi Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Telli, B. (2019). -Ik/-Uk Duyulan Geçmiş Zaman Eki Üzerine. *Gazi Türkiyat*, 0(24), 127-140.
- Telli, B. (2021). Hamza-nâme'nin 70. Cildindeki Eklerde Dudak Uyumu. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(22), 497-515.
- TÜİK. (2023). *Merkezi Dağıtım Sistemi*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> adresinden 15.09.2022 tarihinde erişildi.
- Türkoğlu Kaymakamlığı. (2023). Türkoğlu. <http://www.turkoglu.gov.tr/turkoglu> adresinden 10.09.2022 tarihinde erişildi.
- Türkyılmaz, F. (1999). *Tasarlama Kiplerinin İşlevleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Üstüner, A. (2000). *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yılmaz, Ö. D. (2012). Türkçe Kelime Çekimi Ulamları Dizgesi Üzerine: Fiil Çekimi Ulamları. *Dil Araştırmaları Uluslararası Dergisi*, 11(11), 105-129.

KAYNAK METİNLER

-1-

YERİ : Türkoğlu\Beyoğlu Mahallesi
 ANLATAN : Hüsne Kar
 YAŞI : 65
 KONU : Kışlık yiyeceklerin hazırlanması, ekme yapımı, tatlı tarifi, geçim kaynakları, düğün yemekleri, mahallenin eski adı, geçim sıkıntısı, yol tarifi.

- (1) bèn bilmem ki sórû. bèn sóru bilmem kine.
- (2) matêmatik sormíyêci ana saña biliñ.
- (3) hâ ş°y şê fe z♣beyde şê fe ham□rı getir. hî adım hüsne gâr. ne bilimΩatmış.
- (4) atmış bês êvet.
- (5) atmış bês. hê atmış bês. bêyölu. çoğ oldu y→mi otuzΩođdu çoğ oldu.
- (6) ā-a işde gonusduracáñ.
- (7) ā bunu gonusdur.
- (8) ne āñfýêcik? ne d→nêdicik?
- (9) ađΩađΩađ tonnu=Ωađ tonnu=Ωađ.
- (10) tonnu= gel. tonnu= gel.
- (11) ben né bil→m.
- (12) gèl gèl biliyóñ biliyóñ gèl.
- (13) nasıl tārana mı?
- (14) şey ba=ar mısıñ? tarhaníyê nasıl yapılacanı ā bu bayána sor.
- (15) ben gonusúcum dèmedim mi anam.
- (16) z♣b°yde ham□rı gètir gızım.
- (17) gış@ tārana yáparı= işde bulğur dómê ondan sonā guru gurudurü=, êkmek édiyó=, ā işde bú sałçá yáparı= gışá.
- (18) turşú yáparı= dè.
- (19) turşú yáparı= bunnar.
- (20) bunu nêd→ soruyóñ gızım? hâ.
- (21) adımı yázmasañ ođur mu?

- (22) yazmıyó noıuyó ki.
 - (23) bazlama édek mi? bir bazlamā?
 - (24) ét de yésiñler.
 - (25) ba[±] helē áñare biz b • le şiyé ras gèldik de gorKuyóm onuñŦuçu.
 - (26) hē hē ► öle oıduıar y®.
 - (27) birŦadam gèld⁺ bŦle dèdi ki size dèdi bir zarf çí⁺artdı hèdiyè dèdi içind® dèdi bunu dèd⁺ (28) bu hèdiyèyi dèdi size vèricim dèdi. tamam dèdi. benim de bèyim aşıdð. hèdiyè büyök fırını ocák (29) çí[±]di. gèri o ğartı hemen bu gèlinden isdemiş ar[±]asına yŦS seksen milljon peşinŦödenecek (30) seneT yápdırmış bènim adama. hèç kimseniñ ⁺aberi yoğ. bizi çoğ doıandırdı. (31) ma⁺kemelik oıdu ben o yüzden yáni gor⁺uyóm. h®.
 - (32) benŦèlli dört yáşındıyém.
 - (33) aıttıncı ayda yáplıır onu ānat.
 - (34) tāranıyá aıttıncı ayda yèdinci ayda sèkizinci ayda ne zámán işde ğış gèlmeden yápŦyök.
 - (35) tāranıyá dŦme l®zım ayran l®zım.
 - (36) dŦmiyè bud⁺yé dé Ŧarmene saııyó[±]. dŦme oıuyó. suyúnu oc►á ğoyú Ŧok. ğoca ğazannarda ğaynıyó, içine atıyŦk (37) depK⁺nen ğarışdııı ğarışdııı ğarışdııı hamŦr gimi bişiriyó[±]. ondan sona dā sabā (38) ğadar ğalıyó. āşamdan bişiriyó[±] sabānan da ayrınan yú Ŧuruyó[±], basdııyó[±], ç⁺lere seriyó[±]. (39) ğuruyó söküyó[±] işde bu ğadar tārananıñ māzemesi.
 - (40) yi Ŧök cánım ğonúyè ğonşúy°.
 - (41) firik yènmez mi? sen yémā?
 - (42) sen maraşl► imissiñ daha iyè biliñ. firik yènmez mi?
 - (43) bazlama ed⁺Ŧmi saña bazlama? hē.
 - (44) ekm®.
 - (45) maraşlı e[±]mek bilmez m⁺?
 - (46) ā b • le yáııyó[±] işde ekm®.
 - (47) bunū
 - (48) b► udıye d® Ŧarmene ğönderiyó[±] dè başla döme gimi.
 - (49) b► udıyè d® Ŧarmene ğönderiyó[±], yíkıyó[±], ğuruduyó[±]. tèrtem⁺s d® Ŧarmene ğönderiyók unu yápdııyó[±].
 - (50) ba[±]ar mısıñ ona da yápa[±] mı bazlama?
 - (51) suyúnan y► úruyó[±]. işdè hamŦrı da yú Ŧurru[±] súynan ondan sonā ā böle açarı[±].
 - (52) birer yúma[±]dan mı yápım?
 - (53) yúma[±].
 - (54) abııyáñ ğafası. yenge sen dè. sèn dè.
 - (55) āha eltim dèsiñ. èlti sèn dè sèn sèn.
 - (56) biber⁺ ğızárdırı[±], makinede çeker⁺k. birŦiki aşırı ğaynadırı[±]. tepsilere dama ğorū[±], bişer. (57) ğapılarına ğoru[±]. ğışın da yèrik. yèmeklerde, doımaıardā, sarmaıardā, suıııardā ço[±] ğüzel oıur,
 - (58) aböv bir ğıvrım yápar yème yánda yát. aböv yávrım bu var yá bu on barma Ŧında onŦiki.
 - (59) aböv! aböv!
 - (60) hē hē sen ondan aıŦaı.
 - (61) ğıvrımı annat işde yápdı Ŧıñ işleriñi annat.
 - (62) ğıvrım ğıvrım.
 - (63) edemden bir zopa yèdirrim bön buna.
 - (64) hèç zopa yèdirmem bo Ŧon buna.
 - (65) sâ Ŧa bir zopa attırrım. bir avraT ğèldi dèrim edemè. seniñ avradıñ televzāna çı⁺ıcı dèrim.
 - (66) televzāna mı çı⁺ıcı?
 - (67) nere çı⁺ıc► ıdıñ yá.
 - (68) a[±]su tiviyè çı⁺ıcı bu.
 - (69) he yá.
 - (70) şŦruyá şŦruyá aııyó işde sesiñi aııyó sen ğörmüyóñ.

- (71) évet. sen eñ iyési memdah dezzeniñ yánna gét datlıyı.
- (72) ba¹ helē memdah dezzemiñ yánna gét tatlı t@rifin aııc@sañ.
- (73) hē. cev²zlü mevizl³ yápar.
- (74) ▪ retmenim diyö ne bili fim bēn.
- (75) ānaT gor⁴ma bişéyΩoımaz.
- (76) gözümüz gor⁵arΩoıdu öle. hā. öle dēme tā şē femiz isdanbııllara gētdi. hē ondan (77) sona töbeli fik biz bişé almıy@, bişé vèrmiyē.
- (78) sã fa da yápíΩmi bazlama?
- (79) imzaıa diyósañ satı imzálamam ğurbanım. ğız şu hatice bazlama ediyē.
- (80) hē hē sesiminen gēderim diyé gor⁶ıuyoñ.
- (81) annat işde ğıvrımı
- (82) böle hamΩrı yú furrum, yú⁷ācı⁸ ekmā açarım. cevΩzūnen küñçü d● fārimΩiçine ğatarım, (83) bükerim, ş●le tepsilere döşşerim. şeker a⁹ıTın yáparım. üsdüne ğorum. s@de cev¹⁰zı¹¹. ocá¹²da bişirrim (84) ğalıP zeytinyáynan ocá¹³da ossuñ fırında ossuñ işdē. şerbet¹⁴ haFif şē fi sō fudurum (85) bişēni haFif de şerbeti üsdüne a¹⁵ıdırım ço¹⁶ güzel oıur. hē.
- (86) çitçilik yápiyóıar, maıçıı¹⁷ yápiyóıar. çö fu fabríkade ğençleriñ fabrí¹⁸ada.
- (87) ğençler pabrí¹⁹ada çalışıyē. m@miri de vār. belediyēde çalışıyólār. m@mír de vār.
- (88) bēnim mi? göz etme hā çocu²⁰ıarımā. maşallah dē ben d²¹yēnci çocu²²ıarımā.
- (89) bu ğēlini bu ğēlin²³ bunnar torunıarı.
- (90) beş oıum var. maşallah dē bir daha dē.
- (91) beş de faııaıtı aıtı. bēş de faııaıtı.
- (92) aıtı de faı yáıannar.
- (93) aıtı aıtı hocám aıtı.
- (94) yoğ yoğ māşallah dē ğızım sen onnarıñ ıafına ba²⁴ma.
- (95) nēΩedici nēΩedici ne ger@ var.
- (96) yög cánımı ni fe sı²⁵sıñ. yög cánımı niyé sı²⁶sıñ sı²⁷maz çocu²⁸ıar niyé sı²⁹sıñ.
- (97) hē yúma³⁰ döküyóm ğızım bunnarı.
- (98) hē ğızım. hī? esgiden ğızdm ékinΩékellerd³¹. orağ dēllerdi orānan biçellerd³². Biz de şelek çekerdi³³ sırtımızda. (99) şelek çeker harman ğurardı³⁴. esgiden ▪le éderdik. hē. ora³⁵çılarıñ yēmān vèrirdik, (100) suyúnu gétirirdi³⁶. hē o zāman öledi şindi biçer bi soıu³⁷da ğapiña döküyó. hē.
- (101) uıān avradıñ ğuıuncúna vurdu. avrad mı? ğız mı?
- (102) maraşda mı ğörev yápiyóñ? maraşlı mısıñ?
- (103) yemek de ğızım herşey yápardı³⁸ işde. herşey yápardı³⁹ ğızım işde. dēme piıavı éderdi⁴⁰,
- (104) buııur piıavı éderd⁴¹k, piriç piıavΩ éderdik, ayran oıurdu yāndā, suıu oıurdú (105) patetis suıusu oıurdú işde herşey yápardı⁴². tavΩ⁴³ bā fazıardı⁴⁴ ésgi k ▪ tavΩ fı. hē onu bilmesseñ bil.
- (106) yá haşlaması da oıur, suıusu da datlı oıur. hē.
- (107) hē ğırdıñ, önce suyúnu ğaynatdıñ, inheresin aııncı patetisin de atıyóñ işde bişiriyóñ, yēñ o zaman. hē. hī.
- (108) hocá hanım seninkinde y@ıasıñ mı? terey@ sürüΩmü?
- (109) şeker de atdıra⁴⁵ mı?
- (110) oıur hem⁴⁶ sen yi feciñ yēsiñ.
- (111) basdı⁴⁷ yápiıırdı, bestil serilirdi.
- (112) hē bāıarda üzüm çoğ oıurdu. besTil yápardık, basdı⁴⁸ yápardı⁴⁹. üzüm oıurdú, yēmiş oıurdú. (113) yēmiş çoğ oıurdu ésgiden şindi yoğ bāıar batdı şindi.
- (114) JanΩosmān.
- (115) herşey oıurdu ğızım ésgiden. hē nişi fēnen yápardık. nişē oıurdu.
- (116) sá fat ğaç oıa?
- (117) sa fat on bir buçúk.
- (118) nişi fē nişi fē şē fe b► udiyé ğazana ğoru⁵⁰. onu yétirrik, depelerik bir nişē çı⁵¹ar. nişē çı⁵²ar onúnen yápardı⁵³.
- (120) on ikide yemā oturru⁵⁴.
- (121) hocá hanım.

- (122) onu bilmem gızım ben. onü bö föklerimiz onu daha bö fök yaşlılar bilir. onu babam oısiyédi.
- (123) ésgiden bura kéçilerdi.
- (124) aı gızım şunu.
- (125) ésgiden bura kéçilerdi söradan bøyölu oldu. soradan bøyölu oldu. büyüklerimiz dáñıstirdi bunu.
- (126) çoğ da iyi de fııl yáni burda bir iş s@bi dar bir melmeket bura gélmişler, yérleşmişler.
- (127) bu iki dá fañ arasına gönmuşlar. ésgiden yo—ardıyadı bu köy bu gasába yó—ardıyadı.
- (128) héc y►ódu burda.
- (129) bura aráz► idi yáni topradı. devlet aldı buraları. hep devlet aldı, ev yápdırdı.
- (130) bénim ismim zékeryé.
- (131) bi tene s@lıg@oc► á var.
- (132) bi s@lıg@oc@ var amma biricik to—duru var. o da gav◊şdıramıyó tek bir tene to—dur né yapacak ki? (133) başga da to—dur yoğ yáni.
- (134) kesiyók gurbanları. yá gücü yéten aııyó, gücü yétmiyén ta—sitli aııyó.
- (135) gücü yétmiyén aıamıyó gızım.
- (136) gurban mı? varıdı. şimd— boı oıur o záman darıdı para. hē.
- (137) bénim dedēm yüz yirmi yáşında öldü bunun babası.
- (138) hē bénim babam oıuyédi iyé t@rif véirirdi.
- (139) yüz yimi yáşında mefát@étdi. bu arpa var yá arpa maıa yédirdikleri arpa yá onnan ekmek yápaııar, (140) yérlermiş yáni ben dedemden duydu—ıarım.
- (141) abáv yá cırparıardı cırparıar. eller—ze s@lıg@.
- (142) hē. hı ben söyl@yémem gızım. ben bilmem. bilmem yavr◊m onları. bilmem. yoğ ben bilmem onu gızım. (143) s • l@yemem hemi de. yoğ s►öl@yemem ben.
- (144) yög ben bilmem.
- (145) hácér şó şiyé çek@elē yúmā. ora oturur tā ki.
- (146) ben bilmem ki gurbanım māni.
- (147) yáıan yáıan yáıan bilir bilir bilir bilir.
- (148) bilmem bacı gurbanım bilsem s • lerim.
- (149) sú var burda sú.
- (150) sen aslında memdah dézzeniñ yánna gédeceksiñ.
- (151) vaıııaha tam onuñ@ışı.
- (152) tam memdah.
- (153) zékeryé bin de götür bunnarı.
- (154) size şu nérde né varısa hepisini annadır ó. türkü de s • ler, iláhi de s • ler.
- (155) yóıdan çı—dı mı?
- (156) ara so—án@ıçinde.
- (157) hā şo adamıñ yánna var t@rif@éder.
- (158) türkü de ç@rıır, šiir de véirir saña herşey verir saña.
- (159) dört yóı çatı yoğ mu? ā şurıyé çı—dıñ m—.
- (160) ş™ hasdaniyé merdiven çı—ıyo @bi. o hasdananıñ merdivenlerini biliyóñ mu?
- (161) elekdirikci yücel yó— mu?
- (162) elekdirikci yüceliñ neresinde?
- (163) o çarşı içinde elekdirikci yücel.

-2-

YER : Türkoğlu/Damobası Mahallesi

ANLATAN : Fatik Saygılı

YAŞ : 85

KONU : Geçim kaynakları, düğün, kız isteme merasimi, düğün yemekleri, adı ve budu

hikâyesi.

- (1) evet burası damobası.

- (2) hē ğılılıyá bālı.
- (3) fatma fatma Şekēr alıcın mı şeker? fadıma aP]a gel gēl. fadıma aP]ā fadıma aP]ā. çáyı dökdük. anam (4) bunnar ğayma=ām]◊=dān buranın ēsg- usú]unnū d- niyēceklermiş.
- (5) nēyini?
- (6) ēsg- şeylerin d- niyēceklermiş. yáşlı ğarī yáşlı hanım istiyolár.
- (7) @ burda var yáşlı ğarı gēl buyúr.
- (8) anam bur◊yá getiri fim. ben bilm- Fóm dēdim fadıma aP]amı da ç@ fırdım duymadı. ordan (9) gētme gülüm gel şúrdan gel. ahā şúr◊yé gel şúr◊yé. gērenekleri görenekleri ğayma=am bēy şēletmiş. onuñluçú (10) bu köyün hayátını ▪ renecekler y@ni. uza= tanıldı= bişé diyél de yáni.
- (11) şúrdan gel buyúr. şúrda çí=art şúrda. tā orda çí=artma. şordan muşambanın úsdünden gēç.
- (12) ...
- (13) sora sora hısım o]lu= şind-.
- (14) hōkkeş emminiñ evi mi b◊ra? gēndi nērdē?
- (15) o da nerde o]du Fu bellisiz. şúrda irelde çí=ar irelde.
- (16) ğarı içerde içeri zobanıñ başına gēliñ só Fu=da.
- (17) aleykümse]am. hoş gēldiñ. hoş gēldiñ o]um.
- (18) hoş bu]du= sen de hoş gēldiñ ğızım.
- (19) seni.
- (20) bizimsi bizimsi duruyō. hoş gēldiñiz. é nassıñız?
- (21) a-a ēyili fim dēdi fim meydanda. hē a]lah elden ay@ ğomasıñ. hī? y#ĝ.
- (22) duyár duyár.
- (23) ğulām sá]am ğulām da a=]ım a=]ım hoş dá]al.
- (24) fatik sáyıĝı. hī? va]laha anamdan doñdum dō]alı yáşıyóm. biliyóm mu ki yáşımı?
- (25) sēksen bēş.
- (26) var. hara] var.
- (27) hī dam◊obası.
- (28) anamdan burda doñmussum ben. yoĝ. burda d]duk burda gēlin o]du=.
- (29) evlendi. gēri gēlmiş bur◊yé.
- (30) çócu=]üm ma] güderdik b-]mem nē◊ederdik ma]c]ı]▶inan gēşdik. biz ▪ le ma]c]ı]mız (31) tarramız ta=]ımımız varıdı onnan gēçim◊ētdik.
- (32) hē ha]ımız va=]tımız da dūrüsüdū işiñ d]rusun sölüyōm ben.
- (33) bēn mi? çalı dū Fún◊ētdik.
- (34) dedem zór]a ğaçırmış nenemi. gēndi gönñüyle de ğaçmamış.
- (35) hī? çalı dū Fúnü diyēn ğaçmıyá dēller. adam bibimiñ◊ō]uydū zorra sürüdū götürdü. (36) isterseñ bekle üş dört bēş kişiyen gēldiler. bu bēnim bibimiñ◊ō]uydu (37) ondan ker- bēni istedi müsdedi ben varmam murmam dēdim. babam da (38) varıdı bilmedik işe b@da üzüm sērmiyé gēdiyōdu=. üzüm sērmiyé gēdince (39) şú aşşā şú aşşāda b-]r yól var orda yá=aladı]ar bēş a]tı ĝişi a]dı]ar, gētdiler. babam da mahkeme Fe (40) mühkeme Fe vērmedi. m◊=darıdı ó bu dēdi kine size yá=ışmaz bu iş (41) didi öle şey◊etmek işiñ d]rusunu s ▪ le dēdiñ s ▪ letdiler aha.
- (42) é gēlinnik ç@mıdı varıdım muha=]=a=. sá]ar varıdım. o]masa götürürler mi? yoĝ yoĝ.
- (43) yoĝ dū Fün mü Fün yápmadı]ar ▪ le ÇünKü yábancı dá]aldık. ha]amıdı gēndileri ha]amıdı, babam.
- (44) çócu= mu? çócu= ğaş tene?
- (45) üç ĝız, üç◊ō]u.
- (46) üş ĝız, üş◊ō]an a]tı tene çócu Fum var.
- (47) biri öldü.
- (48) üçü bir- a]anyáda evli. ikisi üçü üçü mü b◊rda ĝız?
- (49) ikisi de burda.
- (50) ikisi de burda.
- (51) biri burda sayı]ır.
- (52) nēdi biri sayı]ır?

- (53) babam aşşāda gāļiyó yá durdunuñ orda ðalíyó yá.
- (54) hē aşşāda gāļırıð. aşşá gūļılda ðalı biri de bŃrda işde. gelir geder b@zi benim yánıma burŃyé. (55) bu ev de benim dá fāļ işiñ d► orusun s ▪ lemeli. (56) yáļan s ▪ lemiyécik.
- (57) bu gēliniñŃēvi. hem de burda oturuyüm hasdıyám burda baña baðıy ▪ bilmem ne ediyö işde.
- (58) vaļļaha bilmem hasdaļı?
- (59) asļım hasdaļı fı, boranşit, asļım bilmem ney ney işde var hasdaļıð var mı var.
- (60) aman çócüm bilem♣m işde gāļbim síıııyó. bilmem. öyle gün gēlip gēçiyi. giderik orŃyé işāļļa.
- (61) esgiden dū fūnneri.
- (62) esgi ļaļlardan vēr. hasdaļı nēdicıñ ēsgi ļaļlardan vēr.
- (63) onnarı da annaDım belki gērek oļur buña gērek oļur belki. ēsgiden nasıļ mı? şórdá bir gız var öluña (64) isdediñ. dü fūr varıñ. gızıñ g ▪ nü varısa beriller öļuñ da gēnü aļırsa oļursa (65) aļır, oļmassa aļmaz. gēnü oļmassa zornan aļınır mı? aļınmaz aļmaz. bitiriller. gāļıñ kēseller, (66) gāļınıñı vēriller, daðımını dayrasın edeller, aļıļlar gētiriller.
- (67) né bilı-m gāļın dēller işde para bērillerdı. gızıñ i-dıyécin görsüñ diyén yáñı para vēriller ki ihdiyécin mihdıyeci görsüñ orda (68) anası babası. gıza dā bura daðım dayá daðıļlar öyle oļur. biz öyle ētdik. bizden (69) bizden ēvel gēlenner b●yle tábı.
- (70) dü fūnner mi? dü fūnneri apdaļcıð gētirirdik. iki apdaļ gētirirdik. dāvetiyé dādırdıñ hısımına (71) gāribiñe onnar da gēlirdi onnar da gēlirdi nişanıña. şēn şēnnen şēnes öļuyö. gēderdiñ nişán daðımıyé (72) gēderdiñ her biri birŃaļtın daðardı gēline. küfá birŃaļtın sen da-añ birŃaļtın só (73) daðar birikir bēs on tene niyēse adamına göre. ondan kerı dü fūnü gūraļļa. (74) gēlini at at yödu ēvel. araba yödu. ata bindiriller, atı da çekeller gētiriller. (75) davŃļan zurnŃyáñan gētiriller şórŃyá gōrļar işde gēlir.
- (76) ata binen gēliniñ élbise gēydirellerdı, yüzünü örtellerdı, ondan kerı sırtını başını donadıļlar, getirillerdi.
- (77) vērilir sáhār. vērilir múhaðað. ne bilim vaļļa bērilir zá fār vērilir. vērılmaz oļur mu? (78) hā yáñı gēline mi? verilir. gēlin atınan gelinc►e davŃı vuruļlar gāynanıyanan (79) gāyımbabaniñ yánda ne vēriyöñ geline ne vēriyöñ dēller. yá bir maļ veriñ yá bir bişé veriñ veriñ.
- (80) çáy içēñ mi sen? verı-Ńmi?
- (81) yoğ benŃçmem şindi. yğ benŃçmem şindi.
- (82) vēriñ nasıļ vērmeñ vermez oļuñ mu vēriñ işde.
- (83) benim anamıñ durumu da ēyiydi vaðtında babamıñ durumu da ēyiydi vaðtında.
- (84) cánım sáhār ölüm hað meres haļaļ. meres vērdiler sáhār. bermez oļur mu?
- (85) pi fiç pāļavŃ bişēr. gōyún bá fazļanır, davar bá fazļanır onnan kerı çifte davŃı, çifte düdük (86) geldi mi gāynanıyēnen gāyımbabaniñ yür@ gārpuz gimı oļur.
- (87) yápiļır. gelen s►ámen ne yi fēci şóriyá yēmek düzeñ.
- (88) vaļļa►a mása da oļur. masa da var. ēsgi záman bı yıðı zámanıñ işi belki yödu ması da belki varıdı.
- (89) bēyim mi? bēnim benim bé fem odunŃaļar, odun satardı. hē.
- (90) bir de motur geldi arabada yóļuñ içinde.
- (91) bizim boŃduncúļ►unan gēçinirdik. bizim babamız varyétli yēridi bize varrıðıydı. (92) bizim dērusun s►ölemeli gızım vālıð benim babam varrıðıydı.
- (93) hē o vēirdi. é onnar da çifçilik ēdēr b ▪ le odun döker, odun sātār işde ekin biçēr.
- (94) ...
- (95) ānadıyóm dēsene sēn de.
- (96) ānatmañ mı? esgiden başıña ş●yle aha şöyle şöyle birikiller aha şöle birikillerdi oc►āñ
- (97) başına nene bir héyk@ ver dēllerdi.
- (98) ne vēricim bir abıynan bir vēriller işde ne bilim ben öļum. şöyle oļdu böyle oļdu asļam baļıð.
- (99) vaļļa biz daha hiç.
- (100) şú torunu onnar da bēnim torunum. şú bēnim öļum.

- (101) vaļlahi benim de hiç a-ļımda ğalmadı. annatırdı ama eşgiden tábi ğendi yáşadı-ļarı yaşantıļarı faļan annatırļardı.
- (102) vaļļa işde böyle ğeşdi böyle ğeçiyö.bu yeñi çıñı-ļ záhár ki bu icát da yeñi çı-ı-ļ zá fār.
- (103) yög. yoğ yoğ televizón m-levizón yEmuş o záman.
- (104) eşgi insannar ne yápiyódu. köşelere oturuļlardı.
- (105) oynalırdı. ne fedici oynalırdı. gülle oynalırdı, yūsük oynalırdı. yūsük b-ur oļurdu.
- (106) belli eviñ içinde öle edellerdi.
- (107) ne bilim anam yūsük yūsük oynuyók dellerdi. nasılısa?
- (108) heykát.
- (109) bir hikáye vèr.
- (110) ne a-ļıma ğelir. işde önce ne a-ļıma gelir de ne diyém?
- (111) niyé gerek oļur bire yávrum? heykát neye gerek oļur?
- (112) yáv vèr sen nediciñ gerek oļdunu.
- (113) yášlılarıñ yaşantıļarını bunnar şeye a-ļtaracá-ļ işde onnarınan.
- (114) h@ ha-ļatan biz sormayı unutdu-ļ. ne için bú? hā.
- (115) men melmesel menis-ı ölu ğızı on iki.
- (116) birdenbire soruncá a-ļına ğelmedi.
- (117) ben cin hék@si niyé görmedim. yáļan s • lüyemem şú haļımda. nérde biliyim görenneriñ
- (118) ānatdını. benim anam yó fudu. ben ğel ahıra ğet nahıra.
- (119) türkü söyle.
- (120) a-ļına ğelennerden söyle.
- (121) aman aļļahım.
- (122) é şöyle işde boşá mı ğeldi ğadınc@z.
- (123) a-ļımda hátıra ğalıdı.
- (124) bu düşünö düşünö y-ısa bir kitap yázsañ doļdururdu onunöiçin başından ğeçmişler.
- (125) ba-ļ bu ğeñç yirmi aļtı günnük evli öļan vèrde anası. bu ğendi ğucá fanda ğalıyó. (126) annesi ölüyö, babası ğır-ļ yaşında ğeñç. iki tene ğardaşı öldü ğırkar yášında (127) ğeñç. bunuñ başından oļáy işde durdu-ļçá a-ļına ğelir bunuñ.
- (128) ben durdu-ļçá haļımın yárisı ğayboļdu bire yávrum.
- (129) dörü söylüyö. seniñ hāliñ çoğ iyé.
- (130) benim iki öļum varıdı bir öļum varıdı everdik. bir ay durdu ğelini éh orda anası babası
- (131) ğendi ğoydu ğetdi. başğa öļumuza istedik başğa ş-ıle varıdı. o da ben aļmam (132) dedı, ğardaşımiñ avradın dedı. ondan kerı avrad cáfağa varmam dedı. ben emmiñöļuna (133) bundan sora varmam dedı. aļdıļar, ğötürdüler. babası evi aļdı ğötürdü. (134) başğa ğocúyá varıdı. başğa ğocadan öļu oļmuş şunuñ gimi babayı fit ğızöoļmuş. orda (135) ğelinöoļdu. aļļah yárdımöetsiñ.
- (136) yoğ görmedim.
- (137) ğelini görüyö görüyö.
- (138) ğelini görüyöm. ğelin bu beni yó-ļamıyá ğel-di.
- (139) ğaynımıñ ğızıydı.
- (140) ğaynımı-ı ğızıydı. beni yó-ļamıyé ğel-di. babayı fit bir ğelindi.
- (141) gelir gelir.
- (142) ğelir. yáni sayár amma nérde görüyök tábi sayár amma nérde görüyök nérde görüyök senede bir ken görmüyö-ļ.
- (143) ne yi fécik bur-ınanı yèrdik yávrum. ne yèller? ét aļıļar, ét yèllèr. etsiz günümüz (144) ğeçmezdi bizim. işiñ dorusun s • lemeli. ğocá da babamölevinde de öyl-ıyèdi. yá ğözèl y@ yèller erinik (145) y@ yèller. terey@ yèller. yó furt yèller. süt yèller. ā fıız yèller. başğa nöoļur maļcı adamıñ bu oļur.
- (146) buļğur p-ıļavı yèller.
- (147) ğaşdı fıñ ğünden beriyi ba-ļ ğaşdı, bişém yödu dé. babam aļdı, bur-ıyá getirdi dé. yó-ļıuk.
- (148) başļa işde annat yávaş yávaş düşünö düşünö annadıyóduñ yá hep baña bunnarı.
- (149) ānadıyódüm işde a-ļı mı ğalıdı, a-ļı ğetdi.
- (150) vaļļā hiç a-ļımıza ğelmedi a-ļıımızda buļunsun da arada.

- (151) vaļļa bu yákinlarda yoğ heralde yá. var mı? yátır feļan buraļarda yoğ böyle.
- (152) yáşadı diyó= amma bu köyde yoğ amma yó=arı köylerde var.
- (153) bozd# ƒannıļara ba=. bozd# ƒannıļardan mısıñ yEsa?
- (154) yoğ babamı faļan tanıyó babamgiliñ a=rabasıyım.
- (155) oļum
- (156) yeñipġñardan niyé m-?
- (157) ben göllühö ƒük körgocadıyém.
- (158) şú göllühö ƒük mü?
- (159) körgocajardansıñ.
- (160) şey misıñ? osman emminiñ oļu musuñ yEsa?
- (161) yoğ belk- fatik bibi tánır dezzemi ben medineniñ oļuyúm.
- (162) irep ğarı vardı yá.
- (163) irep ğarı dèzzemidi.
- (164) hē dèzzeñiz işde.
- (165) irep ğarı dèzzemidi oļum.
- (166) gèlirdi rahmetli çoğ gèlirdi burġyá.
- (167) çoğ gelir. biz ufa-an yánımıza ben orda b#r dü ƒüne de gètdim orda irep ğarı ƒıñ çóbandepiyé.
- (168) oļunun dü ƒününde gètdi.
- (169) -rep osmaniñ oļu bilir mi?
- (170) hókkeş amcá gelir orġyá ğaymahamļā çoğ gelir o.
- (171) söyle işde söyle boşúna mı gèldi oba. türkü s # le iki tene oļuyúñ üsdüne yázdıñ ā ƒat gimí.
- (172) ne söylüyém ğız?
- (173) aşım da bēnim ğardaşımıñ biri ğene bir avrad aļğaşlı ondan ker- biri iki sene sürükdü.
- (174) ondan sora o da bir dèrde düşdü ğansere düşdü o da # le öldü ğardaşımıñ (175) bēnim biri genē öle ölmüş. burda şeyé gèdince oduna muduna gètmiş orda ölmüş.
- (176) yáñı evine odun mudun ètmiyé ğitmişimş o d@lara.
- (177) araba arabanıñ üsdünde ölmüş işde böyle yávrġm.
- (178) da-a yárisı yárisı çoğ gördük de yárisını bilm#im. ba=aļım ba=aļım aļļa eñ iyé günüm bç.
- (179) irep ğarı ƒıļdan kim var oļum daha?
- (180) vaļļā bilmi ƒöm dezze tám tanımyóm.
- (181) osmannan hókkeş mi? ney ó?
- (182) osman, hókkeş duruyó onnar.
- (183) bir onnar var onuñ torunu.
- (184) burdan getmē şıhŒali mi dèllerdi ne dèllerdi, irep ğarımıñ ğızınıñ ğocası onuñ bir avradı
- (185) vardı hatçá dèllerdi, ó duruyó mü?
- (186) bilmiyóm vaļļa ben onuñ ismini.
- (187) duruyó duruyó duruyó duruyó.
- (188) ölmemiş mi daha?
- (189) ...
- (190) é az yáşı mı var oļum bēnden bü ƒ # k iki üş dene oļusu var.
- (191) ğıļıļıdan o avrad.
- (192) onnarı biliyóñ ba= belki de biliyón a=ıñña gelmedi.
- (192) a=ıma geliyó mu a=ı gètdi işde.
- (193) ğaç senedir görmüyóñ onnarı?
- (194) nē bilim çoğdan beri görmüyóm. torununuñ birisi dü ƒünde gèldiydi bir#yé oļuyınan bir.
- (195) çáy aļıñ mıydı gülüm?
- (196) içsene? bir içmesseñ iki iç para mı veriyóñ, tükenir diyé mi ğor-uyóñ hēç yóļa çı=missıñ satan.
- (197) héyk@ héyk@ herece. bir ğarıynan bir ğocá, dombaļa= açmış her ğece böyle dèrdim
- (198) şeyi annatsana nene ney bir hik@yeñiz varıdı ediyen bñdü mü diyóñ ne diyóñ adıynan budu.

- (199) bir adı varımış bir de budu varımış benim gibi déli. ondan kerî ille bir héyk® ver demişler öle. bir adı demiş (200) nédiyöñ gurbanΩoldüm budu demiş. bir de gızı varımış gèlinΩetmiş. gurbete gızımızı (201) görmüyé gedek mi, demiş. gedék gurbanΩoldüm adıynan budu demiş. é ne (202) götürek, demiş. eşşek bo=undan besdil étmiş. uşan oşum ondan kerî basdı= étmiş, (203) bilmem né etmiş né etmiş gúru üzüm étmiş davar bo=undan almış gétmiş gızını (204) görmüyé. varmış cézmişlerimş davar bo=ü eşşek bo=ü başğa gıtd+ yère dökmüşler (205) dökmüşler nédiciler hepsi bu.
- (206) onnar giderken bir sürü başlarına iş gèliyódu onnarıñ annatsana.
- (207) bu evel çoğ biliyódu ama unuttu.
- (207) kimiñ?
- (208) tusba görüyölermiş. ayá=ılarındaki ayá=abıyı cí=arıp ona veriyólar. üsdündeki ceketi cí=arıp annatsanā.
- (209) hē adıynan budu gızımızı görmüyé gedek diyence ayací=ıları yálıñımış. adı gışis+ budu (210) avradıymış. ileri varmış ki bir tusba ta=ır tu=ur gèdiyö. aböv adı demiş nediyöñ (211) gurbanΩoldüm budu demiş. bu da demiş ay@ yálıñ gèdemiyö demiş şú (212) aya=abımızı cí=arda= buña vérek demiş. ayá=abıyı cí=artmışlar (213) tusb+ayí içine gömuşlar ta=ır tu=ur ta=ır tu=ur gétmiş. né bilim yávrΩm geçmiş (214) gün a=ıla gelmiyó ki bir senelik iki senelik dā şaı =ı gaıa.
- (215) torunnarım hani torunnarım gaıan herkiş şindi o=umayá o=umáda yázmada dedi çi gimî.
- (216) nenem çoğ annatırdı benim de a=ıımda gaımadı hiç biri.
- (217) va=tiñiz varsa otursanañıza.
- (218) bunu ned+ soruyóñ? hî. saña ikrámıyé mi veriyöler öyle oşuncá? iyé zaraıı yoğ öyl+yése.
- (219) sen nerdensiñ gülüm?
- (220) öñseñli misiñ?
- (221) ordan bi gelin aldı da öñsenli.
- (222) vallā ben de bir gèlin gétirdim o taraftan. bir sene mi oşuyó gız?
- (223) da maraşda oturuyó gèlin orman dayresinde.
- (224) adı öñseñli.
- (225) hatice.
- (226) adđ hatice hatice. haıları va=ıları eyi. tarıaları, ta=ımları, zeytinnikleri niyé varımış.
- (227) biz biz be řenmiyé hacetl+ i varmı? herkiş şó be şendikden kerî ötaki de be ř fáníyö işde birbirin be şendiler sáhar. birbirin be şenmese sátı varmaz.
- (228) seniñ de eliñe s@ıı=, yóıuñ açı= oşuñ güle güle.
- (229) aııā ismarıadı= nene. seıam söyleñ hökkeş amcıyá.
- (230) gönuşuyó aböv
- (231) şindi nérde onnar?
- (232) rahatı yérinde oldu mu her şeyi hatırlıyó.
- (233) haydiñ aııısmarıadı=.
- (234) hadi güle güle güle gülē.

-3-

YER : Türkoğlu/Merkez Mahalle
 ANLATAN : Nurten Öztaş
 YAŞ : 63
 KONU : Karışık

- (1) türkölü içindenim. hı hı.
- (2) siz bizi nid+ gönuşúcúz ki? biöyère cí=madım için.
- (3) dü şünner güzelΩoşur yáni çoğΩgüzel oşur gaıabaıı=ıları. dü řün bir hafta dü řün oşuyú. bizimkiler meséıa bizim köy (4) evet cüm@den perşembeden başlar bizimkilerinki y@ni pazar günü sona erer.
- (5) yoğ yapaıılar bizimkiler. emmimgil+ de öyle aha yáni çö şu bir gün yápiyódü de annem yápmıyó.
- (6) yémek fasıyyé, pııav, doıma. hı hı. işli k●fte şeylerde özel günnerde véilir #nnar yápar hep.

tarralarımız şeylerimiz vardı onlarda ⁽⁵⁵⁾ otlatıyoduk göyunnarıñ guzuşarını. öyle guzu gütmüyé niyé géderdik.

- ⁽⁵⁶⁾ hı hı o günner çoğ güzeldi. hı hı o¹u¹umuza da giderdi yáni öyle şey¹etmezdi y¹ni. hem o¹u¹a bir ikimiz ⁽⁵⁷⁾ g¹deşimnen ikimiz o¹umadı¹. o da yáyla döneminde o¹du için amcáma ⁽⁵⁸⁾ d¹di amcám da bizi göndermedi. o zaman da şeyem g¹şdi y¹ş y¹ş g¹şdi onda orta ⁽⁵⁹⁾ ⁽⁶⁰⁾ ⁽⁶¹⁾ ⁽⁶²⁾ ⁽⁶³⁾ ⁽⁶⁴⁾ ⁽⁶⁵⁾ ⁽⁶⁶⁾ ⁽⁶⁷⁾ ⁽⁶⁸⁾ ⁽⁶⁹⁾ ⁽⁷⁰⁾ ⁽⁷¹⁾ ⁽⁷²⁾ ⁽⁷³⁾ ⁽⁷⁴⁾ ⁽⁷⁵⁾ ⁽⁷⁶⁾ ⁽⁷⁷⁾ ⁽⁷⁸⁾ ⁽⁷⁹⁾ ⁽⁸⁰⁾ ⁽⁸¹⁾ ⁽⁸²⁾ ⁽⁸³⁾ ⁽⁸⁴⁾ ⁽⁸⁵⁾ ⁽⁸⁶⁾

-4-

YER : Türkoğlu/Yavuzlar Mahallesi
ANLATAN : Fatma Türkmen
YAŞ : 80
KONU : Geçim kaynakları, kız isteme adetleri, Fındıcak harbi, Maraş olayları, Alevi-

Sünni çatışması, ağıt, türkü.

- ⁽¹⁾ gızım.
- ⁽²⁾ al¹aha şükür işde ben beni şırda şırda éniyöm ş¹ra basıyóm. orada o¹umuñ¹evi. ⁽³⁾ h¹ yaş¹lı¹dan ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾ ⁽¹²⁾ ⁽¹³⁾

- gêlinêdek, aļ gèdek ⁽¹⁶⁾ dèdiler. buña babam gètmiş birt- yünŉalmış. ondan sora o zámánín be-rinde ⁽¹⁷⁾ gızım bir gât örtü édellerdi. hê bir gât örtü ŉlediler. ondan sora on tene hüs ⁽¹⁸⁾ on tene gáyzi oĵurdu annımızını çátında b • le başımız varıdı yèdi gât yèdi tev•r şey ⁽¹⁹⁾ bir gırmızı, biri yèşil, biri sári b•yle képez bāladılar. aĵınnarı da iki çitŉaĵtın ⁽²⁰⁾ iki çitŉaĵtın da=đılar. böyle beni gèlin gètirdiler. ata bindirdiler, atınan gèlirdi ⁽²¹⁾ gızım. ata bindirdiler beni gèlin gètirdiler. hđ üsdümde gürpĵu zıbın ⁽²²⁾ varıdı gürpĵü. d• dèzzeñ gürpĵu gètirillerdi. dèller.ordan gèdeller gurtĵu getirir. ⁽²³⁾ topunan gurtĵuyú dikd•rdi gaynanamŉirahmatĵı= için ásdarĵı böyle gāsır gāsır ⁽²⁴⁾ dèynek gimi ŉindikđ mi de dá f fāĵıdı. foçú kefler başımızda. foçú p•şküllü keflè ⁽²⁵⁾ baş bāladılar. gāsna=ŉoĵurdu b•yle. sora dèdiler kine b•r gün başlı ⁽²⁶⁾ yásagŉedyŉarımıŉ dèdiler. hê. bir zámánın da yásag ediyölermiş başı dèdiler. ⁽²⁷⁾ gāsna=larızı çı=ardıñ dèdiler. başı çı=artdı=. gāsna=ĵarı çı=artdı. gümüş dèpsi oĵurdu ⁽²⁸⁾ b•yle başımızını buraĵarında. hê f•nnarı da atdı=. aha gün b• fon=ı sá fatli sá fatli.
- ⁽²⁹⁾ hê hê burdan bālardı= hêç açık durmazdı=. kefle poçú kefle ki =a=almazdı. b•yle ⁽³⁰⁾ kefirin gètirirlerdi. gaçá=çĵıĵlar gèdellerdi súyríyède. hê. baraşda da varıdı. ⁽³¹⁾ o üsdü guruĵu m•zaĵar var y• gocŉyénen gètdik orda ba fa bir kefé aĵdı başıma ⁽³²⁾ bāĵam dèyé. üsdü guruĵu m•za varıdı o m•zaĵarda yáhud•leriñ m•zası diyödü gocá irahmatĵı= o üsdü guruĵu m•zaĵar daha durúyö.
  - ⁽³³⁾ hı? savāşĵı görmedim gızım ben. benden ével- gocá gır=ĵıyımıŉ harPŉoĵmuş findŉc•ñ ⁽³⁴⁾ harbi. aha ŉú yánda harP fŉndíc•ñ harbi oĵmuş. gáyimbabañ irahmatĵı= ⁽³⁵⁾ gaynanam gız b • le gètdik düyö. gètdik burdan uĵucá d•nè fep. davŉĵĵar çāĵınrđı. ⁽³⁶⁾ düdükler çāĵınyö, yèşil bayra= asıĵıyö düyö fŉndŉc• aĵamıyö hókümet ⁽³⁷⁾ düyö. derken gáyimbabamŉirahmatĵı= da gelm-ş. gırın başı dèrik ş• yüze ⁽³⁸⁾ bir dāñ başına ĵıĵā faç etmişler gocá irahmatĵā. ā orda gelmiş çócu sēm•ş ⁽³⁹⁾ harbe gètmiş gène gèri. orda içine böyle böyle dèrdi tèslim aĵdı= dèrdi. babam ⁽⁴⁰⁾ da gèderimiŉ babamda dèli f•nnımıŉ o zámán emmim babam dèli fānnımıŉ o zámánın be-rinde.
  - ⁽⁴¹⁾ hê savāşŉ d-nerdik düyö orŉyá d-nerdi fe gètdik düyö. sora dèdi bi gaç gaç oĵdu düyö gaçdı=. ŉo gārşĵı ⁽⁴²⁾ dā gorbana gaçdı= düyö. ŉo dāĵarda bura ormanımıŉ orŉyá gaçmıŉĵar. oraĵara sa=ĵanırdı= düyö gaynanamŉirahmatĵı= ⁽⁴³⁾ gèderdik düyö. gaynanamın bacısı da b•bümüdü o da babamın bacısıydı bu köyde burda.
  - ⁽⁴⁴⁾ hı hay baraş oĵayı da birb•rüne girdiklerini biliyöm biliy • m. burdan gètdik gocá irahmatĵınan orda ⁽⁴⁵⁾ maraşda birŉoĵum var daha yí fı maraşá yolladı=. pavĵı=asında ⁽⁴⁶⁾ çāĵışıyö. oĵumu orŉyá girdirdik işē ŉindi kábe de o çócu gelmedi ⁽⁴⁷⁾ daha avradıynan. ondan sorā ordan çı=dı= vardı=. b•r de in•á var in•á de ⁽⁴⁸⁾ bir yük saman yükletdik burdan. māmŉtŉustanıñ arabası varıdı y• oña te siz b•lmezmesi fiz. ⁽⁴⁹⁾ o fa vardı= çārşıyá vardı= kine ŉindi bir yük şey oĵdu kinè herkiş ⁽⁵⁰⁾ gaçsın şey var oĵáy var. ŉāşırtdı= gaĵdı= gocyénen. tamam. orda goş. gocá vèrdi mi vèrmedi mi gaĵan heyle ètdiyse.
  - ⁽⁵¹⁾ otur gonus. hasda oĵuñ.
  - ⁽⁵²⁾ nè fise ordan bir sis ta=ırdı bir peydah oĵdu kine çócu= da orda icárda bir evde oturyódu. fatmaĵĵar dèrik o evlerde oturyódu. ondan sora ŉindi ⁽⁵³⁾ bir siĵáhler sı=ıĵımyá başladı. bir havacı oĵdu aĵĵah bir vardı= kine ŉ • yle ⁽⁵⁴⁾ gārşĵıĵardā evlerde öteberileri topluyöler. haĵĵarı, kilimleri yá=ıyöler b•r uçĵu bizden ⁽⁵⁵⁾ táraf oĵannardāni. ondan sora bunnar gène gèri gèldiler amma gor=uyó=. ⁽⁵⁶⁾ bir dèdiler kinè alev•ler dèdiler súyü dèdiler. tā= tā= tā= sı=ıĵıyó ⁽⁵⁷⁾ bir uçĵu kèsdı ásgèr gèldi dèdiler. orda nè fese gène gèri gèldim. bizŉoĵuma ⁽⁵⁸⁾ o hacı etdik dèdi kine gaçá= dèdiler. nèriyé gèdek bertiz tarafına gelmiş ⁽⁵⁹⁾ dèdiler súyü zehirlemiŉler pŉ fariñ gözüne zehir atmıŉ alev•ler dèdiler ⁽⁶⁰⁾ üç gün gaĵdı= maraşdan çı=amadı= gızım hê yāĵan söylem•yöm dabancá sı=ıyó⁽⁶¹⁾ dabancá nĵ h• nè fese hasda dè fāĵim. hā. hê ben ne ānadıyöm ne var kine ⁽⁶²⁾ ordan ni fese ŉindi t•=ırtı tuğurtü üç gün gaĵdı= oĵanıñ evinde oĵumuñ evinde ⁽⁶³⁾ çı=amadı= orda ni fese dèdiler kine alev•nün bir•nün dèdiler oĵanı ⁽⁶⁴⁾ dèdiler müdürü getirmişimiŉ ŉiyé dèdiler orŉyá müdürü getirmiş öldürdü ⁽⁶⁵⁾ dó fuyóĵar dèdiler öldürdüler çārşınıñ içinde günde āş•yö dèdim kine ⁽⁶⁶⁾ bizim favz•let de yánımdā dèdim ki yürü dèdim gızım ba-a= hele dèdim⁽⁶⁷⁾ bizim oraĵardan oĵur da dèdim ora dèdiler yásıçĵar dèdiler alev• oĵunun ⁽⁶⁸⁾ b•ssürü ordan vardı= kine bir tene gārı gèlmiş gārı d•yö kine nèreniñ nèreniñ ev•ni ⁽⁶⁹⁾ başgın èdik diyö ölü adam yátıyö gözünüñ üsdüne dè nüFus k•dini goymuşĵar o zámánacá fan ⁽⁷⁰⁾ çócum dèdi kine èbe dèdi nene gaçá= dèdi favz•let ordan ni fese biz gaşdı=

(71) ordan gêne geri gèldik sábanan oĵuncú gèç oĵuyúncú gèlmişler ò o òĵanıñ (72) cenezesini aşş@ gètürmüşler baĵdırcánnı= nè fe var şindi ev mi varıdı oraĵarda (73) ev nerdiyédi ora gètürmüşler dèdiler ò üç gün ğaĵdı= ordâ bir dèdiler kine aha (74) şor□yá basdı bur□yá basdı kimi et keserin çekdi kimi şiyé çekdi (75) getdiler oraĵarı doĵandıĵlar orda haĵĵları kilimleri ğomadıĵlar y@kdıĵlar y@ neler oĵdu.

- (76) hð orda da sá far köye devlúk►ún m►üdü o gün müydü üç gün sora éve geldik ğor=du= amma (77) ğor=uyók böyle bir haráPΩoĵdu harPΩoĵdu onuñ içindiyédik biz orda maraşda
- (78) baş=ajarını duymadım ğızım. ne duyú fım işde. (79) bu köyden mi onu ğıt biliyöm bèn öldürmüşler birini işde öyle bā= bunnar b•r avrad varımış (80) bacısı kilisli ben şöyle ètdim ben böyle ètdim dèrimişΩadam o günde onuñ da bacısı (81) ğır= gözdiyemiş ğır=göz dèrik şórdâ. (82) hð ā şúrda ğır=göz dèrik p□ farda orda da demiş nè etdiler böyle ètdik bacısıda dem•ş kine pezáma= dèyús (83) demiş nérde bènim bacımı nøy etdiñ de demiş demiş daşı çekmiş daşı çekmişler nøyse orda onnar çoğ orda (84) haymadaĵarımış onuñ ğafasın yármışĵlar o éve ğeliyö diyö kine babasına (85) baba diyö bā fa düyö ğıranar fiĵannar ğeld- ğafamı yárdı beni dEdü düyö o òĵan dâ arapĵınıñ yánna çeltikΩékellerdi (86) ğızım Kadı fõĵu varıdı ğadı fõĵu a—medΩéfendi dèllerde bu dèreniñ atı varıdı (87) bir ğır atı varıdı benim babam da t@cĵın yápardı hah o a—medΩéfendiyé yemekler içmekler üzümle (88) haftada bir kenne ğuzu kèsilirdi bu burda işde burda işde onda nè fese bunu böyle (89) ètdilèr düyö. sábah oĵuşú dâ şind- òĵan bu yóĵdan (90) bir yáni yönü orman ğediyömüş bir eşşekde biniy• azzı=Ωaĵmış o arapda arapĵınıñ (91) yándâ adamĵlar orda bèkliyö y@ çelti fi azzı=Ωaĵmış ğediyömüş gètmiş (92) ğelikene babası bunu çev•rüyö şúrda orda şú yóĵuñΩucúnda aha şú hocá èviniñ £ fonde (93) diyö kine sen düyö benim düyö òĵumuñ ğafasın yárdıñ düyö en bakim eşşekden (94) düyö eşşekden. onuñ dâ babası bir tüvák vèrmış bir çifte demiş onu (95) • ña çí=ajarsâ sı= demiş • ña çí=ajarsâ demiş ordan ğelikene azzı azzederkene nè fese daşı (96) çekmiş adamı adam memmetΩemmi demiş adamıñ adı memmedimiş ğelme üsdüme demiş néd- ğeliyöñ (97) ğelme yög daşı fiĵıdırımış daşı fiĵıdır fıĵıdırılmaz tüvák ta=ĵıĵamış çifteniñΩiki (98) gözü b•rden aĵışmış şindi ğèndi or•yá düşdü düyö ğaynanamΩırahmatĵı= da (99) düyö ki, aha şórd•yádı düyö. şó şeyin £ñde diyö. başĵa birΩadam (100) varımış. demiş kine, ğaş, demiş. ğaş demiş. síhar ona da seni şáhat yázdırılĵlar ğâş demiş d@neme (101) demiş d@nemmiş kine o ğuran adam da ğedemiyö eşek orda ğalmış üsdünde h@be atĵı (102) azz•ı yèdirmiş ğediyö ğaç demiş o zámána d@ni diyö yóĵa düşdü adam düyö (103) ğediyö diyö ğederkene demişler ki ğaç ğaç ğaç seni öldürülèlèr (104) seni şindi demiş onuñ ò fuĵları niyé var demiş ğaçmış o yóĵa da ğedemezimiş de (105) adam burda düyö ázi üsdü düşdü düyö biz ya=laşamıyók düyö nè fese (106) emmisi mi dayısı mı biri de hısımınıñ biri de k@yédi demiş kine bir bacısı (107) varıdı şındı= dèllerdi ğocá fel- ğocá fel- ğulâ vurduĵlar.vurduĵlar ğèssene demiş dişbúdañ yánda da (108) şórdâ b•r ğocá bir dişbuda= varıdı çekiyóĵardı. ğèssene (109) demiş. vurduĵlar tamam demiş. burda ázi üsdü düşdü. o zámanc@ onnar (110) ğeliyöler gètürüyöler. haymanıñ duĵdasına eletiyöler. nè fese işde hökümete (111) habar veriñ. keşif geliy•. keşif müaynΩediyö. adam şişdi. tomusuñ (112) günümüş. pát èyledi dèrdi ğaynanam ırahmatĵı= oĵıyadı senden yıra= (113) yávrum. ni fese diyö • le oĵdu düyö ğaldırdıĵlar düyö b• yle oĵdu o adamda b• yle furmuşΩişde (114) ondan sora da ádam gètdi ğènè o ádamı yápis yátdi ğène geri(115) çıkdi ğeld- o ğène geri de ğelikene ğadı fõĵunuñ gölüklerine arpa gètirmiyé (116) ğediyömuş yóĵp@ dèrik or□yá sen vurduñ ş•rdan bizim bir billúz dèpe var yá daşĵlar ordan (117) ğelikene £ne çık hē ğulâ= ibiş ırahmatĵı= adamıñ ancá maĵı da(118) maĵı da tá şó or□yá yı=ĵıĵmış sindiki ğaPiş haliller var yá orda maraşda (119) onnariñ o şiyé işdè or□yá tómbaĵa= yıkĵılmışĵlar aha vurдум demiş ğèndi ay►á (120) yáĵın ğaşmış. ğaçıncı şindi köye habar oĵuyó =ına köydè adamĵarâ diyöler kine (121) b• yle böyle paşıyá vurduĵlar ulaşıñ o çav□şölu dèller çav□şölu varyó (122) şindik yá oyma =a=ışdıĵlar gèttiler şú dèpeniñ ötü yüzünden şór□yá biz çóçük (123) aha şunuñ gimiydim ben onda sorâ or□yá a=ışdıĵlar gèttiler onda kim vurdu (124) seni uĵan demiş çav□şöĵu rahmatĵı= söyle bākım demiş bilem•yöm emmi demiş kim (125) vurdu seni ğul@ñΩuş@ vurdu işde demiş hē o ğurdu bilm•yöñ mü hē hē emmi demişΩonnar (126) Furdu onnar Furdu demiş cendermeler ğeldi babamĵilin hayması da (127) ğıpĵisa bizim tarra var bir tene ordıyédi bunnarda ordıyédi babam (128) tarrası cenderme ğeld- şiyé máb□zeri şórdâ mārâ vary@ orda orıyá sa=ĵamışΩamma (129) ayá=ğabısıñ aĵıyé orda ğalmış. ayá=ğabısını niyé de toplamışĵar (130) gètirmişler

gulağibişler babamın da bacısınıñ gızı gulağibişdiyemişΩondan ⁽¹³¹⁾ keri bunu demiş babam da yázzi= demişler ¶mmim babam o⁽¹³²⁾ zámamıñ be—rinde belli adamlarımız belli adamlarımız bunu demiş életek demiş nè fedek ⁽¹³³⁾ demişler bunu sa—lıyıá= dEdürmüyék héc ossuñ demişler cándermeler bunuñΩelin ⁽¹³⁴⁾ goñun bālamışlar ırmasan dèrik yo=arda. şindi or□yá eletmişler. çaldıñlar dimdirek máP□sa.

-5-

YER : Türkoğlu İlçesi/ Yeşilyurt Mahallesi

ANLATAN : Bekir Bayazıt

YAŞ : 79

KONU : Köyün adının nereden geldiği, Maraş olayları, parti seçimi, soy isminin kökeni, kıtlık, askerlik, zeytin dikimi, avcılık, sara hastalığının tedavi edilişi, köy evlerinin yapılışı.

- ⁽¹⁾ hē. ñle mi?
- ⁽²⁾ £ bēnim ğadın bilmez onu. baña bēn sēnden s • lem de. bēni onu bunu nērdēn ānnadıñ ğēldiñ? ⁽³⁾ bu köy bu köyün kökü biy y@nı maraşdan ğelme. b□ra şindi yeşilyúrd.
- ⁽⁴⁾ yeşilyúrd. ⁽⁵⁾ bundan ev. bekir bayázıt. b□ndan öncē bura b•ar öbadı. bādemlé bālıdı. eļli atmış yēdiden sōra m□kdarı= oldu ⁽⁶⁾ adı yeşil oldu. yeşilyurD oldu. hā. bu k • y da ƒalmışımız zámamında birāzi dēdelerden ğelme birāzi bu yāndan ğelme bura ğeri ⁽⁷⁾ topñanıP toplu olmuşlar. #ndan sora işde şñlē işdē bin iki yūs yānı bin iki yūs ⁽⁸⁾ do=uzān tarihlerinden sōra topñanmışlar ğelmişler b•ara. davarnan dēvriş ⁽⁹⁾ varımız. s# dēvriş. bu kürTler y•reyñp isyānΩētmiş. ⁽¹⁰⁾ ben nērdēn bilim iki bin bin iki yūs do=uzānda olmuş. ben otuz dōrT ⁽¹¹⁾ do ƒomļuyúm. bin do=uz yüz otuz dōrT do ƒomļuyúm. nērdē bilicim. ⁽¹²⁾ bayázıt. dō ƒu bayázıtdan. dō ƒuda maraşda maraşá ğeliyō. Maraşdan da dāļyólar. ⁽¹³⁾ işde bu da var andırında var ğöksún da var elbistan var. işdē bu köy ⁽¹⁴⁾ köylerinde de var dā ƒılmış. maļcıñ= yāpmışlar, ğelmişler. tarra aļmışlar işde bñ işdē. hē. • le.
- ⁽¹⁵⁾ n¶ñi? hañğısını? £ oļdu oļduydu ben görmedim de burañ= oļduydu. o oļdu dā ğaç ⁽¹⁶⁾ ğün oļdu ki onda ğördük elb•stan varıdı onnarda oļdu. biz o zāman ⁽¹⁷⁾ ñyl•yēdik. y@ orada nè bilim işde bir oláy olmuş. ğördüm görmedik duydu=. alev• ⁽¹⁸⁾ sünnü dēdiler fēñan dēdiler işde çarpışmış dēdiler. ondan sora dā elb•stan da ⁽¹⁹⁾ oļdu bu alev• sünnü çátışması. atmış atmış yēdilerde atmış yēdide fēlān ⁽²⁰⁾ oļdu. b□ elbistanda= ondan sora da işde pazarcı=da oļdu. o dā çoğ o ⁽²¹⁾ ğadar oļmadı onu tēz s•ndürdüler. b • le oñu=. yi ƒenim seniñ adıñ nēy? esra. bú ar=adaşñi? başğa yerli mi?
- ⁽²²⁾ göllühö ƒük köyünd•yém. göllühö ƒük köyünd•yém. türk▶ oļuñı sayıñırım.
- ⁽²³⁾ aşş▶ádan ñ on p#lisler orá ƒe öldü ordan mı? esgı# çóbandede miydi onuñ?
- ⁽²⁴⁾ yoğ göllühö ƒük çámra= obası var. körgocáñlar var.
- ⁽²⁵⁾ köprü ƒāzi var yarı aşş▶áda. hē.
- ⁽²⁶⁾ hē ilerde. o t@ ilerde.
- ⁽²⁷⁾ evet. evet.
- ⁽²⁷⁾ yo=arı köyü de s • lesene. topū s • lesene.
- ⁽²⁸⁾ bizim şindi dēdelerden dēdeler kö ƒü var şúrda ordan burdan tarra aļıncı bura ⁽²⁹⁾ ğelmiş bur□yá. o zāman halebe bāñymış maraş. arapñar ğelinc# o zāman işde şindi ⁽³⁰⁾ şey dēvrinde paDişáh dēvrinde bu ğadar işde ordan kürD d@ dēllermiş kilisiñ orada. ⁽³¹⁾ b□rañlarda ğelirimiz soru ğeri ğedermiz zēnginner. kim zēngin? bu ar=adaş ⁽³²⁾ bunu bunu soyúyó. ğedermiz. aļır ıñpada ğeder. bñ dúyd▶úma ğöre benim ⁽³³⁾ üş yüz atmış üş yüz yānı biñ üç yüz dōma ēbem varıdı ēşe ēbem o ñ ▶anatırdı. ⁽³⁴⁾ anam diyō buz oturmuş diyō. duñu= aļınnarı varıdı ş • le ş • le eveli ona ⁽³⁵⁾ ğēldik uļadı=. onu diyō aļı=an diyō emmim diyō sıkmış diyō şúrdan diyō bunu ⁽³⁶⁾ ora öldürmüş diyō onu görmedim. bu kürtleriñ adamı ğelir dē satan yēdi ēvimiş. ⁽³⁷⁾ yēdi ev ğabine oļara= yēdi tēnēmiş. biri bayázıtı biri arapñar bir de a=daşñar yānı üş ēvi b□rdan o ğeri o ⁽³⁸⁾ şú dēpeniñ ötü yüzüne ormanın içine ğetmişler. ormanı kēsm•şler bir pinnik ⁽⁴⁰⁾ yāpmışlar. hñ mü yoğ o zāman orda ğalmışlar. ğün ğeliyō ğeçinci biñ do=uz ⁽⁴¹⁾ yüz ğır= beş dē bir @ emmicem varıdı kenan ahmed dēllerdı iki ēvlendiydi. ⁽⁴²⁾ b□rda yērimiz darıdı. babam da var bir só= a o çēkdi beni b□ra ğeldi. ş•cāmınıñ ⁽⁴³⁾ yānna ēv yāpdı. ondan sora biñ dokuz ēlli dēninc# ora iki üç da ƒa ēv ⁽⁴⁴⁾ ğeldi şöle işde ēlli beş dērkene atmışlar bu k • y oļdu ğimi. ordan bur□yá ⁽⁴⁵⁾ ğeldiler ğeri. d@ ƒa önce de varımız. işde bñ ēdem dē ēdem rahmatı= dē o biñ iki ⁽⁴⁶⁾ yüz do=uzan dōmuş. burda dōmuş. o biñ iki yüz yo=arı orda dōmuş. bu ⁽⁴⁷⁾ arada soradan işde atmışdā ben bir işde ondan sōra da işde ēvler müvler yerleştı. köyde kimse ⁽⁴⁸⁾ hey böyle oļuyó.
- ⁽⁴⁹⁾ yoğ bēnle onña ilgisi yoğ. hē. —atır ğaşdādı= atmışda oļdu. ben o zāman ben o zāman ⁽⁵⁰⁾ on sēnelik ēvliydim. ben ēllide ēvlendim. o atmışda oļdu. hē. ē nè bilek biz. ben ⁽⁵¹⁾ bil iki iki parti oļdu.

bir parti çıldı. biz çöcüdü. belli başlı da televizyon radyoda (52) yog şü da yödu b • le. e efendime sen sen gaSata musata geli fö öurduk. parti dediler. biri a parti var (53) dediler. ¶ı ıır beşde oy çekdiler. halı partili geri gazandı. elli de bir da çekdi (54) bında a parti gazandı. garişmiş derkenē elli dörtde bir d seçim oldu. elli (55) sekizde bir seçim d oğuncü inkişap oldu. ondan sora köylerde neΩadar (56) köylerde varisa halı partililer m dar oldu. m dar etdi. m dar halı partilileri (57) verdiler. hē. ondan sorā atmiş üşde o uryazarı oJacā m darlar. ojmıyēn (58) oJamaz dediler. o devirler işde ıle geldi getdi. ondan sora sekizende oldu bir (59) inkişap. kenan başā çıldı. özānan onuñ o özāl siyaseti gelinci orda işde bir (60) táb devlet gēndi aralarında teşkilatı annıyān bir adamlar oğuncü getirdi (61) başkan yārdımcısı etdi. o d bēnde o ān ana vatanı gurdu. şeye asgerlik şeyi zorunnu (62) gelinci şindik aynı ama galınma partisi mi gazandı yāni oy çó funnūnan. ana vatan partisi oldu. (63) gün geldi getdi derkenne ı öldü siyāsede mesut geldi. öteki getdi derken bu (64) yaşla a parti çıldı £ ihdidarı aldı. bilmi fōm işde. (65) biz ınce şeyciydik fazletdik yāni erbaandanıdı gün geldi gēşdi ba dı (66) hıh dadımız yo. bi devrde bizim gaybineden milletvekili vardı erdem bēy (67) maraşda. onnarıñ kökü de a partiliymiş o zāman biz de a partiyē (68) gēşdik. hē. o işde gābinemiz ordan gelme. y bizde b • le bi şey var b • le (69) yāpdırımış bayazıtlar sōyüsimi nērden gelmiş nērden getmiş şeyleri defteri (70) var. bında yazı s mi a gūl sağmin a gūl bayazıt b r tenē ı retmeni yāpdırımış. bendē de (71) bizim yi fen hep biz köyler nē hep y p a dıdı. şeyde biz m bi yi fen var māliyēde. (72) çalışā adam osman ēde dayı onu bā fa vērde bir incele fem dedi. bende aldım (73) inceledik. çocuklar da var. onnanıuçūn işde bāna dedelerimiz babamınan (74) devamlı gelir gēder şeylerdi alışırđı. bizim gēndi varisa şükür bayazıt dediler. bir (75) devri millet vekiliymiş ondan sora kemaļ bayazıt demişler s ı ba anıdı. (76) gēndi gelilerdi ondan sora işde rifat bayazıt geldi şeydi hākimidi. hē. o dā (77) şeyde yāndı bāda a ır dā fında. ondan sora erdem çıldı. işde ondan sora (78) duran bayazıt varıdı o da millet vekili oldu. iki devir birin maraşda birinde nē (79) izmirde gōyüdü. o atna duran gēder gelirdi. gēder gelirdi bizim o babalarımız (80) dedelerimiz ona. ora gēder gelirdi. tanışır emmi füşağ gimidi. táb üş dört sene de irannan irana (81) getdi finde şey patTişāh iranı alımıyā getdi finde nēy onu tēz di fim dedim unuttum. orda (82) önde iskender bēy varımış do fu bayazıtta. onu öncü olmuş gōtürmüş. oda da iranıñ (83) şah ismanı denilen bir gıralı varımış. onuñ tahtası m ını alıncı dō fu bayazıtta (84) gelince diyō ki sen ānadoļuyā get bında nē var dedim get ānadoļuyā. burdan maraşā geliyi. ¶ı biñ (85) biñ yēdi yüze mi biñ altı yüze mi geliyōler. ora bura gēldik işde. ordan işde tarla (86) veriyō şü veriyō nē mülk veriyō işde dāları mūļarı. (87) şü şeyde ānatdım işde şü mısıra getdi. orda ç banı an öldü geldi y . nēydi (88) onuñ şey iranıñ bu iranıñ. y öle işde. öte beri dilden dile elden elē ç oļasıp (89) gēdi yi fenim. (90) yog yog ben hātıramım. gapanmış nefes darlısın içindiyēm. sēn türkū mü diyōñ. yā şiiir oļurdu bu (91) bizde bu ēveli gelillerdi gariş var diyēn şo ismāl deller. deller o ullardı. (92) fēļān edellerdi. dil dellerdi. ölesile garacāoļan deller. şindi hepi nē hepisi (93) bitd şindi garacāoļan demiş ki: benim s • lemedi fim galımadı demiş. bennen (94) anasınıñ uç uruna s • lesiñ demiş. sora • le oldu işde telivazonda çılyō. ēsgiden b • le (95) türkū mürkü yō fudu. şindi var. hēç ā alıyō mu bında şindi bizim çöcūñ birisi (96) assūbay biliyē. bir şırda dayım varıdı nasılevlendim nasıletdiñ nasıletdiñ (97) nasıletdin onna gāmeresi varımış b • le gormuş almış almış gōnuşmuşlar (98) sorara bir bitdid televazōnū açıy k açdı. hē gülüşdüler. ēsgiden bir iki üş dene bizim (99) emmisi ı fulları varıdı. ona gōnuşdururdu bizim oļan türküsün mürküsün s • ler.

- (100) yog yi fen. babamıñ yi feniydi. halamıñ gızı. halamıñ gızıdı. ben iki bir döl (101) bir iki tēniyēdik. bir gız bir oļanı. ¶ı b • le babamırahmatı evlenmek (102) fēļān istedi anam da çöcü oļmıyadı. sora o bu biz şöle on on beş yaşına gēldik. o bu dedi ki yā sen (103) bir önce oļanēver şunu bünü derkene işde getdi bacısınıñ gızımı aldı geldi. hē. davı (104) dū fun gurduk. çöcü oldu ondan sora da. hē. • ledi işde bir gaçırma muçırma yo.
- (105) sekiz çöcūm var. beş gız üçü d ıļan. bu da gızımız. hē. bir adanad adı ı (106) hacā getdi. biri dē osmanıyāda o da hacā getdi geldi. biri de ma maraşda (107) biride şekerobada. işde oļan birik birisi iskenderunda assūbay asgēr. biri dē (108) gayseride o da asgēr. biri de antepde fabriada.
- (109) gıtı her zāman gıtı osuñ. biñ do uzōelli gırk gır larıñ devriniñ hePisi gıt. o (110) günneri geri gētsiñ de gēlmesiñ. bir bācıyā gedellerdi ı elb stana geçāk. (111) bu gece gaçā oļara buda getirillerdi. gaynam gaçāk gelirdi. yā aļanım (112) cāndarma oļurdu b • leyēdi b • ledi birbiriniñ otunan mutunan gün geldi. gır ları (113) • ledi. ben sōna şöle böle evel otuz benim otuz do funıju amma ben dört (114) yāş bü fōk yāzdırımışlar. güççük yāzdırımışlar bacı.
- (115) hē o yētmış sekizde. nērde?
- (116) ottuz otuz cāndarmādım. bēn elli üş de gētdim asgēre.

- ⁽¹¹⁷⁾ yoğ cânım asgêrde gütlik. b◊ra bunuñ gimî di fêldi. işde bir gâ garavana dèlledi. on bir şeyimiz ⁽¹¹⁸⁾ oļurdu ş • le çó faļırdı. onu • le yêrdik. şindiki mi tâ gaçfı muçúk yoğ. çirék ⁽¹¹⁹⁾ ekmek vardı. ş • le ekm► añ dôtte biri vèrillerdi. ğarnımız doymazdı. ⁽¹²⁰⁾ gözümüzü açdı üş ay dörD ay d◊dudı. on da yemez oļdu. kiļó aļdı. iyé oļdu.
- ⁽¹²¹⁾ ucúz bir köyü. biz ğarni fenen bir de mâş◊. ayda ekmek yapaļlardı ⁽¹²²⁾ ocá. lar◊aļtılarda ataşınan. un de fârmen dēdürler. o şêherlerēmiş o ğarni fenen murni fenen ⁽¹²³⁾ görmedik o zâman. gêtmedim. t◊ bèn èlliden önce maraşî görmedim. èlliden sōra gördüm. hē. ⁽¹²⁴⁾ yoğ pek de maļcılı. da yapmadım. çifçilik yâpdı. çifçilik yâpdık. çifçilik yâpdık. • le maļımız da ⁽¹²⁵⁾ var dâ löbet oļurdu işde ay da on günde bir gēderdik ğonşuļarınan löbeT ⁽¹²⁶⁾ ēderdik. çifçilik yâpdık. tarļa aļdı. tarramız varıdı. êkin◊êkerdik işde pamb◊k ⁽¹²⁷⁾ êkerdik, nohud êkerdik dêrken dêrken işde ben asgêre gētdim. kilisde ⁽¹²⁸⁾ yâpdım asgêr. asıļ mâzemi. de urfadaydım cândarmâdı. orada gēldik. orda zeytini gördüm. ⁽¹²⁹⁾ bāyî gördüm. bāda varıdı amma zêtini görmedim. b◊ra gēldik işde atmış ⁽¹³⁰⁾ üşdē z¶tin dikdim şóruya. atmış bēşde dikdim dêrkene • le öncelik bu köy. ⁽¹³¹⁾ bu muhütü öncülük aļdıım yâni vêrdik z¶tincili. bêrkisi batdı. o atdı dêrkene ⁽¹³²⁾ maraş da vardı. amma bizim bu k • lerde aha şú dāļarınki ba. şónuñ. o dâ fîñ her yêri ⁽¹³³⁾ z¶tin ama burajarı maraşdan b•r zirâ fatçı gēldi. hōkkeş êfendi dēlledi. o ⁽¹³⁴⁾ zâman bizim ğayın m◊darıdı. yimi bēş ğuruşâ ş•le kêsellerdi. gēderdi devlet ⁽¹³⁵⁾ ona buna bedáva dâdırdı. b◊rda yim bēş köş vêrdi bize ş • le zoba odunumu ⁽¹³⁶⁾ yâbardı. ç• faļdı dêrken işde biz de orajarı dikdik. ğonser dēdi ğonşuļar munşuļar işde ⁽¹³⁷⁾ gördüñ burajarıñ t¶ türk¶lundan dut buradan ğırı. anaç◊ ayna mı ⁽¹³⁸⁾ ormaniyemi her yêr z¶tin oļdu. bir iki sórede devlet yârdım êtdi. ek yâni şeyi onda işdē oļdu. hē. ⁽¹³⁹⁾ avcılı. y•ğ. ne avcılı? av mav yoğ. avcı av av. şú yâzıların her yêri bu ⁽¹⁴⁰⁾ zâman oļdu mu su oļurdu. ğáv◊r gölü ğuru ğurumazdı. içerisú dēller. şó ⁽¹⁴¹⁾ şú kēferdiz tarafından gēlirdi. şúraļarın hey yêri sú oļurdu. isdedi fîñ gimî ördek ⁽¹⁴²⁾ çoğ oļurdu. bir far far dēlledi. gece gēderdik bir siñsiñi gimî var çâm◊rıñ ⁽¹⁴³⁾ içine ğordu. sábanan sába. namazı dēdi mi ğürr gēlirdi sı. ardı. nē ⁽¹⁴⁴⁾ ğaderimize nē vurursa. aļırdık. çizme yoğ. ayá. yáñ ayá. yarılırdı sō fu. dan. ⁽¹⁴⁵⁾ êfendim? köyde bēş aļtı tene oļursa. top dēlledi hç mü dēlledi. ⁽¹⁴⁶⁾ işde çá. aļmış, dilkiymiş, davşánımış ne varısa bāzi vururdu. bazı vuramazdı. ⁽¹⁴⁷⁾ dāļarda oļurdu bu zâmannar. b•z b • le avcılı b • le yâpdı. ⁽¹⁴⁸⁾ hđ? y◊ şindi yoğ. yoğ. toplu. y•ni. çólu. çocu. toplanıyó yá şindi şı da fîñ şú ⁽¹⁴⁹⁾ da fîñ gēdicik dé fel mi şú dâdan ş • le yól yóğ. çólu. çocu. öldüler. sılahı da bu. ⁽¹⁵⁰⁾ bu nêrde şú ileride biri ba. iyó. yâni buna hū hū dēdik mi o ğaçaca. y◊ ⁽¹⁵¹⁾ ni fese. ondan sırtļan, canavâr n► ese tâbi ora gēdi fōk orda sı. aļlardı. onu ⁽¹⁵²⁾ sı. aļlardı • le vuruļardı işdē. çá. aļıñ dêrisin aļıļlardı. canavarıñ dêrisin ⁽¹⁵³⁾ aļıļlardı. ğün gēldi ğēşd. b• ğün b • le yo. ardan gēldik. ben elli aļtıdâ burayâ evi temel êtdim. ⁽¹⁵⁴⁾ aşş◊ atmışda gēldim. bu köyde yo. ardan bir◊adam gēldi. ş • le şú şúrda ⁽¹⁵⁵⁾ şúraļara ba. dı ba. dı ş • le ba. dı d. nendi. burda dēd. ben on om bēş ⁽¹⁵⁶⁾ yâşındâdım dēdi. antepden gēlmiş. burda evel ğocası be. árıdı anası avradı çoğdan ⁽¹⁵⁷⁾ dēdi. otuz iki Dene üveç◊aļdı. bü fōk yâni üveç dēllemiştir êrkek aļdı. dēdi. biri şere m◊zēnen dēdi aļtın vêrdik dēdi. ğün ⁽¹⁵⁸⁾ gēldi ğēşdi aha ğene gēldim ğeri b◊ra dēdi. nēyé? şindi onuñ dâ n¶miş bi ⁽¹⁵⁹⁾ çócü s◊ra hasdaļı fı varımış. s◊ra hasdaļı fı oļuncú dēmişler kim buna ğur. ci fêri ⁽¹⁶⁰⁾ yēdiriseñ iyé oļur dēmişler. antepden çí. miş adam. sorâ sora sora sora ⁽¹⁶¹⁾ dēmişlerk. topu. da ğadı hōkkeş var dēmiş. babamıñ◊adına ğadı hōkkeş ⁽¹⁶²⁾ dēlledi. onda var dēmişler. o da gēldi işde. bizde de varıdı. onu davâra duz ⁽¹⁶³⁾ yapaļlardı. evel davarļar ğıran◊oļur ğıran◊oļurdu. bi ğıran gēldi mi sür süpür ⁽¹⁶⁴⁾ gēderdi. iļç m◊iç y•ğ o zâman. işde onuñ içine ğordu davâra duz vêrirdik. ş • le ⁽¹⁶⁵⁾ êkeledik mi to. dur o oļuyo. işde adam gēldi. işde bizde de varıdı b • le vêrdik, gētdi. ⁽¹⁶⁶⁾ d◊ adam dēdi gēlmed. ni. o zaman işde toprâdi atmış yēd. atmış sêkizde. o köy şey ⁽¹⁶⁷⁾ vêrdi tirennik tūļa. üş sene bēş senede ödüyēceksiñ dēdi. o topra. ļarı sökdük ⁽¹⁶⁸⁾ tūļa yâpdı. yâpdı. işde. hē. gēldi gētdi.